

VÝCHOVNÝ PORADCE	Strana
Vyhledávání textu - přidržte klávesu Ctrl, kurzor umístěte na příslušný řádek a klikněte levým tlačítkem myši.	
<u>1. Specifické vývojové poruchy učení, chování a řeči</u>	3
<u>1.1. Typy poruch</u>	4
<u>1.2. Dyslexie – porucha učení</u>	5
<u>1.3. Dysgrafie – porucha psaní</u>	6
<u>1.4. Dysortografie – porucha pravopisu</u>	7
<u>1.5. Dyskalkulie – porucha matematických schopností</u>	8
<u>1.6. Dyspinxie – porucha kreslení</u>	9
<u>1.7. Dyspraxie – porucha motoriky</u>	10
<u>1.8. Dymúzie – porucha schopností v oblasti hudby</u>	11
<u>1.9. Porucha řeči – vývojová nemluvnost, alálie</u>	12
<u>1.10. Porucha řeči – výslovnosti – patlavost</u>	12
<u>1.11. Dysartrie – porucha řeči – výslovnosti</u>	12
<u>1.12. Koktavost</u>	12
<u>1.13. Neurotický mutismus</u>	13
<u>1.14. Hyperaktivita</u>	13
<u>1.15. Hypoaktivita</u>	14
<u>2. Metodický pokyn</u>	15
<u>3. Výchovná komise</u>	15
<u>4. Šikana</u>	16
<u>4.1. Zdroje</u>	16
<u>4.2. Typy</u>	16
<u>4.3. Formy</u>	16
<u>4.4. Vývojová stádia</u>	16
<u>4.5. Strategie řešení</u>	17
<u>4.6. Právní aspekty</u>	18
<u>4.7. Znamky šikany v domácím prostředí</u>	18
<u>4.8. Znamky šikany ve školním prostředí</u>	18
<u>4.9. Závažnost, pokročilost šikany</u>	20
<u>4.10. Spolupráce s rodiči</u>	20
<u>4.11. Dopis rodičům</u>	21
<u>4.12. Příprava porady k problematice šikany</u>	22
<u>4.13. Stížnost rodičů</u>	23
<u>4.14. Kyberšikana</u>	24
<u>4. 14. 1 Trestně právní odpovědnost</u>	24
<u>4.15. Krizová telefonní linka</u>	25
<u>5. Rasismus</u>	26
<u>6. Výchovná komise</u>	27
<u>7. Poradenské služby</u>	28
<u>8. Zdravotní postižení</u>	29
<u>9. Plat</u>	33
<u>10. Závislosti</u>	
<u>10.1. Závislost na mobilních telefonech</u>	34

10.2. Závislost na internetu	36
11. Týrané dítě	39
12. Nadané dítě	42
13. Sexuální zneužívání	43
14. Gamblerství, patologické hráčství	43
15. Plán práce výchovného poradenství na školní rok	45
16. Informovaný souhlas podle vyhlášky č. 73/2005 Sb.	52
17. Potvrzení o seznámení s rozsahem poradenských služeb podle vyhlášky č. 72/2005 Sb.	53
18. Souhlas s činností školního psychologa /školního speciálního pedagoga ve škole (vzor IPPP)	54

Zpracováno k 1. 10. 2014

1. Specifické vývojové poruchy učení, chování a řeči

Mohou být způsobeny genetickým dědictvím, úrazem, nejčastěji však lehkou mozkovou dysfunkcí (dřívější název lehká dětská encefalopatie) - což je drobné poškození tkáně mozku ve fázi vývoje a zrání, které způsobilo malé odchylky od správné funkce mozku, přičemž ale není ovlivněna celková schopnost organismu, inteligence, ale jen specifické schopnosti v oblasti motoriky, vnímání, myšlení a jednání. Poškození mohlo vzniknout mnoha způsoby - infekcí během těhotenství matky, těžkým nebo předčasným porodem, těžším onemocněním novorozence nebo úrazem hlavy.

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Jde o výrazný nepoměr mezi sníženou školní výkonností a dobrou úrovní rozumových schopností. Nápadně nerovnoměrný vývoj různých složek osobnosti - oslabení různých specifických schopností. Děti nemohou dohnat doma to, co ve škole zameškaly. Poruchy pozornosti, rychlá unavitelnost pozornosti, afektivní labilita, ukvapené jednání, překotnost reakcí. Děti s průměrnou i nadprůměrnou úrovní nadání a schopností mají špatný prospěch z jednoho nebo více předmětů, kde se hodnocení vymyká z celkové klasifikace.

Obtíže při vytváření základních pracovních návyků - problémy se samostatným oblékáním, stolováním, udržováním čistoty. Děti se nedovedou soustředit, každý podnět odvádí jejich pozornost, rychle narůstá únava pozornosti. Děti jsou v neustálém pohybu, jednájí živelně, reagují překotně, neúměrně, střídají se rychle různé nálady, kolísá duševní výkonnost. Chybí vytrvalost, schopnost cílevědomé soustředěné činnosti, nelze klást dlouhodobé cíle. Nedodržují pravidla chování, nedovedou spolupracovat, podřídit se autoritě, jsou familiární. Poznání vlastní neschopnosti a neúspěšnosti vytváří u dětí složité konfliktní situace, které řeší agresivitou, únikem do nemoci, záškoláctvím, denním sněním, odmítáním samostatnosti a záměrným snižováním se na úroveň menších dětí.

Poruchy se nejvíce projevují po vstupu do školy. Ve vyšších ročnících vlivem dozrávání nervové soustavy potíže postupně mizí.

Výskyt

Četnost výskytu je obtížné určit, údaje různých autorů kolísají mezi 2-20 % celé školní populace, učitelé I. stupně udávají 10-20%, ze zaostávajících žáků je takto postiženo asi 20%.

Vhodné způsoby práce

Uvědomit si, že jde o zdravotně postižené dítě a že je mimo rámec jeho schopností, aby se chovalo bez pomoci jiným způsobem.

Nedávat postiženému dítěti najevo jeho nedostatky, dát mu vyniknout v těch oblastech, kde se porucha neprojevuje. Diagnostikovat poruchu - odborníky v poradnách. Seznámit s postižením všechny vyučující žáka, se zásadami odlišného hodnocení a klasifikace. Nevytvářet situace, kde bude žák stále selhávat. Výkony hodnotit s ohledem na možnosti dítěte, ne na běžnou normu. Nešetřit pochvalou, dítě musí zažívat úspěchy. Učit způsobem "málo a často", dlouhodobá zátěž je nevhodná. Nepomáhá doučování, prodloužení doby učení, mnohonásobné čtení nebo psaní. Vyvarovat se negativních projevů vůči dítěti, netrestat za projevy choroby, neobviňovat z lenosti, nespěchat, nevyvíjet nátlak.

Zkratky:

LMD – lehká mozková dysfunkce, je souhrnné označení řady projevů dítěte, podstatou jsou strukturální změny centrální nervové soustavy, které se odchyľují od běžné normy a jeví se jako nezvyklé a zvláštní. Charakteristický je nerovnoměrný vývoj intelektových schopností, nápadnosti a poruchy v dynamice psychických procesů, hyperaktivita nebo naopak hypoaktivita, nesoustředěnost, snadná unavitelnost, impulzivita, výkyvy nálad a duševní výkonnosti, tělesná neobratnost, poruchy vnímání aj. Příčiny vzniku LMD nejsou zatím zcela objasněny. V důsledku LMD pak mohou vznikat poruchy učení.

Pojmy ADHD/ADD jsou novější a zavádějí se proto, že přesněji vystihují stav dítěte, jež má při učení určité potíže. V zásadě odpovídají pojmu LMD.

ADD (Attention Deficif Disorders) – syndrom nedostatečné koncentrace pozornosti bez hyperaktivity, dominantním znakem je nepozornost.

ADHD (Attention Deficit Hyperactive Disorder) – hyperaktivita s poruchou pozornosti, je onemocnění objevující se u některých dětí v prvních letech života, může přetrvat až do dospělosti, znesnadňuje jedincům kontrolu chování a někdy je doprovázeno dalšími symptomy

- nepozornost
- motorický neklid
- impulzivní chování

Aby se porucha pozornosti mohla kvalifikovat jako ADHD/ADD, musí být patrný výrazný rozpor mezi intelektuálními možnostmi dítěte a jeho školní výkonností. Výskyt dané poruchy v populaci je obtížné stanovit – odborná literatura uvádí, že s příznaky poruchy označované jako ADHD (resp. LMD) se můžeme setkat zhruba u 20 % chlapecké a u 8 % dívčí populace (před pubertou).

Děti s ADHD mohou mít další přidružené problémy – s učením, s navazováním přátelství, doma v rámci rodiny. Jsou nadměrně živé, upovídané, ale opravdu lišit se začnou až ve škole, kde nevydrží na místě, nedokáží soustředěně pracovat jako ostatní vrstevníci, vyrušují, vykřikují, nedokáží ovládnout své emoce, jednají impulzivně, tedy bez domýšlení důsledků, nejsou schopny organizace práce, plánování. Učení je pro ně tedy nesmírně náročné. Nesoustředěnost jim znesnadňuje osvojení si některých motorických dovedností, jako je třeba plavání, jízda na kole. Mívají potíže s respektováním společenských pravidel, což jim komplikuje navázat kamarádské vztahy.

SPU – specifické poruchy učení projevující se při osvojování čtení, psaní, počítání i ostatních dovedností. Odborná literatura uvádí tyto typy:

- DYSLEXIE (specifická porucha čtení, dle odhadů trpí poruchou 15 % populace)
- DYSGRAFIE (specifická porucha psaní)
- DYSORTOGRAFIE (specifická porucha pravopisu)
- DYSKALKULIE (specifická porucha matematických schopností)
- DYSPINXIE (specifická porucha kresebných dovedností)
- DYSMÚZIE (specifická porucha hudebních dovedností)
- DYSPRAXIE (specifická porucha obratnosti, motoriky)

Poslední tři pojmy se vyskytují podstatně méně často, ačkoliv právě dyspraxie je pojem, který si na základě stále přesnějších diagnóz dnes vymezuje své místo mezi poruchami učení a chování.

Někdy se setkáme se zkratkou SPUCH – specifické poruchy učení a **chování**

Předpona DYS zde znamená špatně fungující, dysfunkce je funkce narušená nebo neúplně vyvinutá.

1.1. Typy poruch

a) poruchy učení

- DYSLEXIE (porucha čtení)
- DYSGRAFIE (porucha psaní)
- DYSORTOGRAFIE (porucha pravopisu)
- DYSKALKULIE (porucha matematických schopností)
- DYSPINXIE (porucha kreslení)
- DYSPRAXIE (porucha motoriky)
- DYSMÚZIE (porucha hudebních schopností)

b) poruchy řeči

- DYSFÁZIE (vývojová nemluvnost)
- DYSLÁLIE (porucha výslovnosti, patlavost)
- DYSARTRIE (porucha výslovnosti)
- KOKTAVOST
- NEUROTICKÝ MUTISMUS

c) poruchy chování

- HYPERAKTIVITA (nadměrná aktivita, instabilita)
- HYPOAKTIVITA (utlumená aktivita)

Opakovaný výskyt některých z dále uvedených obtíží u žáka by měl učiteli signalizovat pravděpodobnou přítomnost některých z vývojových poruch učení. Konečná diagnóza však přísluší odbornému pracovišti, které vyloučí záměnu s jinými možnými příčinami obtíží (vada zraku, sluchu, nižší rozumové schopnosti, změna zdravotního stavu...) a navrhne další postup.

1.2. Dyslexie – porucha učení

a) vžitý název pro všechny specifické vývojové poruchy učení

b) vývojová porucha ČTENÍ

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Je to neschopnost číst, porozumět a interpretovat psané slovo. Je to nejčastěji se vyskytující dysfunkce a také nejzávažnější. Bývá spojena s dalšími poruchami tak úzce, že se hovoří často o jediné poruše. Ve svých důsledcích postihuje celou osobnost. Neschopnost naučit se číst, osvojit si poznatky může být příčinou neprospěchu ve všech předmětech, hlavně pak ve vyšších ročnících.

Žák nechápe smysl přečteného slova, čte nepřesně, hádá z částí slov, domýšlí z kontextu.

Nepoznává všechna písmena, vynechává je nebo přidává, je nejistý. Zaměňuje písmena zrcadlově souměrná nebo podobná, "b-d-p" nebo "t-j", zvukově nebo funkčně podobná, pořadí písmen, slabik.

Někdy čte slova správně, ale nechápe jejich obsah, nebo je čte nesprávně a nepřijde na to, i když přečtená věta nedává smysl. Narušená schopnost orientace - čte v opačném směru - "kos" místo "sok", "tašky - šátky". Není schopen dát do vztahu napsané a vyslovené slovo. Obtížně rozlišuje sluchem i výslovností tvrdé a měkké slabiky. Hádá slova podle smyslu textu.

Při čtení přeskakuje text, vrací se, čte dvakrát - jednou pro sebe, jednou nahlas, protahuje konce slov, dělá velké odmlky mezi slovy. Při čtení dává najevo námahu, napětí, nejistotu, vzrušení.

Možné průvodní jevy

S poruchou souvisejí různé citové problémy a poruchy. Potíže s učením se promítají do negativního vztahu ke škole, učiteli, spolužákům, zvláště pokud je žák vystaven posměchu.

Objevují se poruchy sebevědomí, snižuje se zájem o práci. Tyto sekundární poruchy pak často nedovolí dítěti uplatnit ani tu dávku schopností, které mu zůstaly a výsledky žákovy práce jsou slabší, než je v jeho možnostech. Čím těžší je porucha, tím častěji se k ní připojují další poruchy.

Vhodné způsoby práce

Metody nápravy jsou pro dyslexii velmi dobře zpracovány - metody se opírají většinou o zavádění více smyslů do výuky - obtahování písmen a slov, čtení pomocí okének, práce se skládací abecedou, barevné odlišování písmen, slabičné čtení, cvičení očních pohybů, logopedická péče. Volit převážně ústní zkoušení, umožnit tiché čtení - přiměřeně snížit množství čteného i psaného textu.

1.3. Dysgrafie – porucha psaní

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Porucha psaní písmen, slov a vět. Chyby, které žák dělá při psaní, jsou analogické těm, které dělá dyslektik při čtení: píše jiná písmena, chybuje v orientaci "vpravo-vlevo", píše zrcadlově převrácená písmena, nebo zrcadlově uspořádá pořadí písmen, vynechává písmena i slabiky, interpunkci. Písmena deformuje, neumí napodobit jejich tvary, nepamatuje si je. Psaní je výjimečně pomalé, dítě velmi unavuje. Při psaní je patrné napětí, držení psacích potřeb je křečovité, toporné. Dítě není schopno udržet rovný řádek. Písmo má někdy zcela zvláštní charakter - ne proto, že by trpělo poruchou motoriky, ale proto, že si neví s tvary písmen rady. Psaní není automatizováno až do vyšších ročníků.

Možné průvodní jevy

Opožděné zrání grafických schopností mozku.

Vhodné způsoby práce

Cvičení mají být krátká, ale pravidelná. Naprosto nepomůže dlouhodobé psaní, nebo přepisování za trest - kvalita psaní zůstane stejná.

1.4. Dysortografie – porucha pravopisu

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Dysortografie je narušená schopnost osvojit si a uplatňovat pravopisná pravidla při psaní.

Bývá tak úzce spojena s dyslexií, že někdy není mezi těmito poruchami rozlišováno. Dítě zaměňuje písmena, která jsou si sice artikulačně a zvukově vzdálená, ale jsou si podobná opticky - "b" a "d". Tato záměna se ale projevuje jen u diktátů, opisování textu je bez problémů. Příčinou je nedokonalé zrakové rozlišení tvarů, kterého se žák dopouští při čtení. Zaměňuje velká a malá písmena, "i" a "y", "s" a "z", vynechává interpunkci, slabiky, komolí slova, píše velká písmena tam, kam nepatří.

Porucha má spojitost s nedostatkem ve sluchovém vnímání, žák píše tak jak slyší, takže může zaměňovat podobně znějící písmena. Základní obtíž je v nedokonalé analýze slov. Dítě komolí souhlásky a řadu hlásek úplně vynechává, jako by je neslyšelo. Při poslechu se řídí jen hláskami nejvýraznějšími. Ve své řeči řadu hlásek vyslovuje neutrálně, neurčitě a stejně tak je pak píše.

U dětí hyperaktivních je psaní velmi rychlé, dítě je s napsáním hotovo dřív, než si cokoli stačí rozmyslet. Naopak děti s utlumenou aktivitou jsou velmi pomalé jak při vlastním psaní, tak při hledání správných tvarů písmen v paměti.

Grafická stránka procesu psaní zabírá tolik pozornosti dítěte, že je opomíjena kontrola obsahu psaného textu. Problémy činí vybavit si podobu písmen, takže se zvětšuje zaostávání v rychlosti psaní. Důsledkem je vypouštění hlásek i slabik - aby stačil text napsat.

1.5. Dyskalkulie – porucha matematických schopností

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Je to obdoba dyslexie v oblasti matematiky. Dítě se nemůže naučit počítat, i když po intelektové stránce učivu stačí.

Dyskalkulie může postihovat všechny, nebo jen některé matematické funkce.

Nejčastěji dítě není schopno pochopit symbolickou povahu čísla, lpí nepřiměřeně na názorných představách. Neumí slovně označit ukázaný počet předmětů, nebo na prstech ukázat slovně udaný počet, zapsat jej číslicí, nebo opačně - přečíst číslicí zapsaný počet. Problémy činí odhadování počtu, porovnávání skupin předmětů - určovat, čeho je víc.

Neumí odříkat řady číslic - sudé, liché, pozpátku. Někdy je narušená schopnost psát matematické symboly - zaměňuje symboly "+,-,x,:", čte 12 jako 21, velká čísla 12345 jako 123 a 45. Může být narušena schopnost provádět matematické operace - přetrvává počítání na prstech, místo násobení 3 krát 5 sečítá $5+5+5$. Často vynechává nuly, deformuje při psaní číslice.

Možné průvodní jevy

Je příčinou selhávání v předmětech, kde se využívá matematika.

Vyskytuje se méně často než dyslexie, obtížně se odlišuje od snížených schopností žáka v důsledku školní nezralosti, zanedbanosti či celkově snížených rozumových schopností.

Vhodné způsoby práce

Speciální nápravné metody jsou pro tuto poruchu propracovány jen málo. Je třeba uplatňovat co nejvíce zásadu názornosti, používat co nejvíce pomůcek a didaktické techniky - rozličné způsoby práce. Často měnit rytmus práce, náplň, zařazovat oddechové části.

1.6. Dyspinxie – porucha kreslení

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Výrazně se zde projevuje spojitost poruch. Dítě, které není schopné naučit se psát, nemůže být ani dobrým kreslířem.

Tato porucha je nejčastějším příznakem lehkých mozkových dysfunkcí, při zjišťování dysfunkcí se používají nejvíce kresebné testy. Postihuje jak složku vizuální (neschopnost napodobit předlohu), tak motorickou (neobratnost).

Držení kreslicích potřeb je křečovité a neobratné, tahy jsou tvrdé a nejisté.

Dítě nedovede graficky znázornit svoji představu, přenést trojrozměrnou představu na dvojrozměrný papír.

Kresba má nízkou, primitivní úroveň, odpovídající věkově mladším dětem. Tvary jsou nedokonalé. Nápadná disproporce jednotlivých částí těla kreslených postav, připojení jednotlivých částí na špatném místě, opomenutí podstatných detailů, bizarní tvary, používání geometrických tvarů, obliba techniky vyčmáráni detailu, nápadná poloha postavy v prostoru, obtíže s členěním plochy papíru.

Možné průvodní jevy

Porucha se nevyskytuje většinou sama, ale ve spojitosti s jinými poruchami.

Vhodné způsoby práce

Náprava spočívá v cvičeních jemné motoriky a nácviku koordinace pohybů se zrakem.

1.7. Dyspraxie – porucha motoriky

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Snížená schopnost vykonávat běžné tělesné úkony, tělesná cvičení, manipulovat s předměty, sportovat. Obtíže v motorice jsou u lehkých mozkových dysfunkcí typické, u dyspraxie jsou zvláště výrazné.

Snížená obratnost se projevuje ve všech tělesných pohybech a v manipulaci s předměty - přiborem, tkaničkami, psacími potřebami, zapínání oděvu, ... Dítě je schopno osvojit si a provádět dílčí pohyby, ale nemůže je skloubit ve složitější harmonický celek. Vážně vytváření automatizovaných pohybů. Tělesné úsilí je doprovázeno mimovolnými, nechtěnými pohyby trupu, končetin, dítě si "pomáhá" jazykem. I velmi jednoduché pracovní úkony jsou doprovázeny zvýšeným svalovým napětím. Navíc jsou pracovní výkony nerovnoměrné, dítě si neumí zorganizovat vlastní činnost. K charakteristice také patří slabší pohybová paměť - dítě neumí zopakovat gesta a pracovní pohyby. Postižené děti mají menší zájem o manuální práci. Je u nich nebezpečí častějších úrazů.

Porucha může přetrvávat až do dospělosti, takže postižený nikdy dobře nezvládne složité činnosti předpokládající automatizaci celého systému pohybů - například řídit auto, lyžovat.

Možné průvodní jevy

Největší problémy mají při psaní, pracovním vyučování, výtvarné výchově, při laboratorních pracích.

Kresba na nízké úrovni. Poruchy sebevědomí - ve věku školní docházky se děti navzájem hodnotí podle obratnosti, zručnosti, úspěchů ve sportech a proto jsou zvláště takto postižené děti terčem posměchu.

Vhodné způsoby práce

Často měnit pracovní rytmus, náplň práce, umožňovat častý odpočinek. Hodnotit jen výkon, který žák stačil odvést, nesrovnávat s jinými dětmi ani co do kvality práce, ani co do množství.

Neusilovat o složité automatizované komplexy pohybů, naopak snažit se jednotlivé činnosti rozfázovat.

Prostřednictvím pracovní činnosti, především fyzické práce, se dyspraxie i jiné poruchy do jisté míry upravují, zlepšuje se celková činnost nervové soustavy.

1.8. Dysmúzie – porucha schopností v oblasti hudby

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Může být porušen smysl pro rytmus, pro tóny, schopnost převést hudební vjemy do emocí, schopnost hudbu reprodukovat.

Může být narušena celková úroveň schopností pro hudbu a tím je snížen celkový zájem o ni, nebo schopnost projevovat se hudebně např. zpěvem, nebo narušení motoriky či hudebního sluchu.

Konkrétně může jít o nesprávné určování výšky tónu, nesprávnou reprodukci tónů a melodií bez uvědomování si chyb, problémy s určováním známých melodií a určováním chyb v hudební produkci jiných.

Těžkosti s určením hudebních nástrojů podle zvuku, absence smyslu pro rytmus, neschopnost naučit se číst noty, špatná manipulace s hudebními nástroji, s nimiž je průměrné dítě schopno zacházet.

Možné průvodní jevy

Psychologické problémy -ochuzení o příjemné estetické prožitky a také o jednu z forem mezilidské komunikace. Porucha se vyskytuje velmi často izolovaně, bez přítomnosti jiných poruch. Dá se celkem snadno rozpoznat.

Vhodné způsoby práce

Orffova metoda. Tělesné cvičení s hudbou, dechová cvičení. Rozpoznávání síly, výšky a barvy tónu spojit s grafickým záznamem nebo motorickým projevem.

1.9. Porucha řeči – vývojová nemluvnost, alálie

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Ztráta schopnosti mluvit, dorozumívat se řečí. Omezená slovní zásoba, primitivní stavba vět, těžkosti při vyslovování. Komolení slov, záměny hlásek nebo nahrazování hlásek jinými, neodpovídajícími, takže vznikají věty bez smyslu, bez zájmen, spojek, s chybami ve skloňování, časování. Někdy dítě dokáže řeči rozumět a nemá porušenu pohyblivost řečových orgánů, ale není schopno ovládat tak, aby vyslovovalo hlásky, slabiky, slova. Někdy je to opačně - dítě má zachovanou schopnost mluvit, ale řeči nerozumí (slovní hluchota). Porucha je velmi vzácná.

1.10. Porucha řeči – výslovnosti – patlavost

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Vadná výslovnost jedné nebo více hlásek. Na začátku školní docházky je výskyt značný - asi u 25 % dětí, ve vyšších ročnících klesá pod 15%. Porucha neovlivňuje kvalitu čtení pro pochopení.

1.11. Dysartrie – porucha řeči – výslovnosti

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Porucha výslovnosti všech hlásek, porucha artikulace, artikulační neobratnost. Jednoduchá slova žák dokáže vyslovovat bez obtíží, ale vážně na slovech dlouhých nebo složitých. Řeč je pomalá, těžkopádná.

Možné průvodní jevy

Provázejí zpravidla dětskou obrnu. Vada se může výrazněji projevit v pravopisu, protože dítě píše jak vyslovuje - zaměňuje "s" a "c", "di, ti, ni" a "dy, ty, ny".

Vhodné způsoby práce

Neučit se podle ústního projevu učitele, nečíst nahlas, ale pro sebe. Co nejvčasnější rehabilitace u odborných lékařů. Na rozvoj řeči kladně působí rozvoj motoriky, pohybová cvičení. Ohleduplnost při zkoušení.

1.12. Kóktavost

Neuróza projevující se v řeči. Narušuje jen hlasité čtení, ne tiché čtení pro porozumění textu.

1.13. Neurotický mutismus

Neurotické zábrany dítěti nedovolí, aby mluvil, četlo, případně psalo v náročných společenských situacích, na veřejnosti, nebo v přítomnosti nějaké autoritativní osoby nebo dospělé osoby vůbec.

Zajistit klidné prostředí a zjistit příčinu neuróz. Zkoušení písemné nebo mimo třídu.

1.14. Hyperaktivita – porucha chování – nadměrná aktivita, instabilita

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Celkový neklid, nadbytek tělesných pohybů, impulsivnost, zbrkllost, reakce bez rozmyslu, agresivita. Neschopnost soustředit se trvale na výklad i na vlastní práci. Žák je málo vytrvalý, snadno se unaví, není schopen klidně sedět, vstává, kleká si, válí se pod lavicí, přechází, opouští vlastní práci. Jedná bez zábran, často u něj propuká hněv, zlost. Špatně se začleňuje do kolektivní činnosti, ve společnosti často selhává. Náchyllost k neurotickým projevům a k častějšímu porušování školního řádu.

Možné průvodní jevy

Největší výskyt je kolem 7. roku života, chlapci trpí poruchou asi dvakrát častěji než děvčata. Výskyt je odhadován asi na 4% v celé školní populaci, ve druhé třídě však tvoří až 10 %.

Asi 40% všech návrhů na vyšetření v poradně je dáno touto poruchou.

Vhodné způsoby práce

Preventivně umožňovat dostatek pohybu i v hodinách, pověřovat různými činnostmi - rozdávat sešity, mýt tabuli, nosit pomůcky. Žák by měl mít ve svém okolí co nejméně rušivých podnětů - měl by sedět v první lavici, zde však ruší ostatní. Proto jej posadíme samotného do poslední lavice, kde neruší a má možnost vstávat, přecházet.

Časté přestávky, cvičení s hudbou, netlumit pohybovou aktivitu.

Nevynucujeme sliby o polepšení - žák sice dokáže rozlišit správné a nesprávné, ale pod tlakem obtíží není vždy schopen vyhovět.

Velmi náročná je klasifikace chování - je nutno rozlišovat, zda se přestupků dopustil vlivem poruchy či ne.

1.15. Hypoaktivita – porucha chování – snížená, utlumená aktivita

Možné příznaky, projevy, charakteristika

Pasivita, neprůbojnost, podprůměrná výkonnost, těžkopádnost, zdlouhavost reakcí. Neobratnost v hrubých i jemných pohybech, poruchy řeči, nedostatky v poslechu i rozhovoru, citová labilita - od plachosti až k jednání bez zábran. Nové a konfliktní situace nebo negativní reakci okolí řeší ještě výraznějším útlumem a netečností. Děti jsou stejně neobratné jako jiné děti s lehkou mozkovou dysfunkcí, málo pohyblivé, selhávají v úkolech, které jsou limitované. Myšlení je těžkopádné, málo nápadité, proto jsou tyto děti hodnoceny jako líné nebo hloupé.

Jde o poruchu s malým výskytem.

Možné průvodní jevy

Žákovo chování se učiteli jeví jako velmi provokativní. Žák je při některých činnostech velmi pomalý, někdy přestává pracovat. Zevnějškem přitom působí klidným dojmem, jako by neměl žádné problémy a při jakémkoli pokusu o urychlení činnosti se stahuje do sebe, přestává pracovat a nedává na sobě znát žádné pocity. Nereaguje.

Vhodné způsoby práce

Individuální tempo práce. Klidné pracovní prostředí. Tolerovat nižší pracovní výkon. Nenechat se vyprovokovat zdánlivě provokativním chováním, nezájmem, odmítáním komunikace. Nenaléhat, nenutit k rychlejšímu postupu, neosočovat z lenosti.

2. Metodický pokyn

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování č.j.: 13 711/2001-24:

Tento metodický pokyn byl zrušen, nadále se postupuje podle vyhlášek.

3. Výchovní komise

Výchovní komise je neoficiální (a nepovinný) poradní orgán ředitele školy. Na jednání výchovní komise se zvou rodiče problémových žáků, u kterých přes udělená výchovná opatření nedošlo ke zlepšení a problémoví rodiče. Výchovní komise je obvykle posledním pokusem školy řešit potíže s žáky nebo rodiči, než se obrátí na další orgány - například sociální odbor obecního (okresního) úřadu. Z jednání výchovní komise se pořizuje zápis, který rodiče podepisují. Slouží jako doklad o jednání s rodiči. Pokud se totiž obrátíte s žádostí o pomoc na sociální odbor nebo podáte návrh na jednání přestupkové komise, budou na Vás vyžadovat doložení toho, jak jste rodiče v posledním půlroce informovali, zvali je na jednání do školy, apod.

Na jednání můžete přizvat policii, pracovníky sociálního odboru.

ZŠ _____

V _____ dne _____

Zápis z jednání výchovní komise dne _____

Přítomni: (jmenovitě uvést - ředitel, výchovný poradce, třídní učitel, pracovník sociálního odboru, policie, rodiče,..)

Program: (podstata problému, proč byli rodiče pozváni)

Návrh školy na řešení potíží:

(psychologické, psychiatrické vyšetření, umístění dítěte v dětském diagnostickém ústavu, odnětí z péče rodičů,...)

Vyjádření jednotlivých účastníků jednání:

Závěr jednání - doporučení:

(návrh na podání přestupkové komisi, policii, návrh na trestní řízení, návrh na odnětí sociálních dávek...)

Postoj rodičů:

(výslovně zde uvést zda s navrhovaným opatřením souhlasí, či ne)

Podpisy účastníků jednání:

(zvláště rodičů, žádost o podpis je velmi silné psychologické působení, které dokáže přivodit zvrát v jednání)

4. Šikana

4.1. Zdroje

Potřeba uvolnit energii (Věnovat pozornost pohybovému režimu žáků o přestávkách i v hodinách, zda mají dostatek příležitostí).

Potřeba odreagovat úzkost, stres, strach ze zkoušení, písemky, trestu.

Porucha osobnosti - nedostatečně se kontroluje, citově je nezralý, je trestán tak často, že na něj trest již nepůsobí, neučí se ze zkušeností,...

4.2. Typy

- přímá - fyzická (bití, kopání)
- verbální (nadávky, urážení, posmívání)
- nepřímá (pomluvy, tajné poškozování)

4.3. Formy

- fyzická agrese a používání zbraní
- slovní agrese a zastrašování
- krádeže, ničení a manipulace s věcmi
- násilné příkazy, nucení k ponižujícím činnostem

4.4. Vývojová stádia

Mírné, hlavně fyzické forma násilí, kdy se postižený necítí dobře - je neoblíbený, neuznávaný. Ostatní jej odmítají, pomlouvají, je terčem vtipů.

Fyzická agrese. Buď je terčem chování agresivního jedince, nebo je "ventilem" celé třídy při náročných situacích.

Vytvoření jádra. Utvoření skupiny agresorů, kteří začínají spolupracovat a náhodné šikanování se mění na systematické.

Většina třídy přijímá chování agresorů jako normu.

Šikana je přijata jako norma chování pro celou třídu - žáci jsou rozděleni na dvě skupiny - agresory a postižené.

4.5. Strategie řešení

Rozhovor s informátory a oběťmi - nikdy ne společně.

Chránit zdroj informací, neprozradit jej.

Neprozrazovat, co víme a co ne, nebo co nemůžeme dokázat.

Zjištění vhodných svědků.

Individuální rozhovory se svědky. Konfrontovat lze svědky, ne oběti nebo svědky s agresory, Všechny výpovědi písemně zaznamenat.

Zajištění ochrany obětem.

Jednání s agresory.

4.6. Právní aspekty

Šikana může být postižena právními sankcemi, pokud

1. Pachatel je trestně odpovědný (starší 15 let)
2. Pachatel měl v úmyslu se takového jednání dopustit.
3. Jednání má povahu trestného činu
 - omezování osobní svobody (zavírání, přivazování),
 - vydírání (násilí nebo vyhrožování),
 - vzbuzení důvodné obavy (vyhrožování usmrcením nebo újmou na zdraví). Nejde o to, zda by pachatel byl schopen výhrůžku uskutečnit, ale o psychický účinek na oběť.
 - loupež (nejde o hodnotu věci, jde o fakt, že bylo použito násilí vůči jinému za účelem zmocnit se jeho věci)
 - znásilnění, pohlavní zneužívání, kuplířství
 - ublížení na zdraví
 - poškozování cizí věci

4.7. Znamky šikany v domácím prostředí

1. Za dítětem nepřicházejí domů žádní spolužáci, není zváno na návštěvy.
2. Dítě nemá žádného kamaráda, se kterým si telefonuje a tráví volný čas.
3. Nechuť jít do školy, odkládání odchodu z domova.
4. Dítě prosí o doprovod, odvoz autem.
5. Dítě chodí ze školy hladové.
6. Neklidný spánek.
7. Ztráta zájmu o učení.
8. Smutek, apatie, výkyvy nálad. Odmítá svěřit se s příčinou.
9. Zvýšená potřeba peněz, dítě je žádá nebo doma kradě. Často "ztrácí" peníze.
10. Častá ztráta osobních věcí.
11. Nečekaná agrese vůči sourozencům, rodičům, kamarádům.
12. Ztráta chuti k jídlu, bolesti břicha, zvracení, simulování nemoci.
13. Dítě víc zůstává doma.

4.8. Znamky šikany ve školním prostředí

1. Dítě je o přestávkách samo, chodí do školy těsně před začátkem vyučování, do třídy těsně před zvoněním nebo až s učitelem.
2. Vyhledává blízkost učitelů.
3. Zhoršení prospěchu, nadměrná absence, objevuje se neomluvená absence.

4. Má v nepořádku své školní potřeby nebo oblečení - poškozené, špinavé, rozházené.
5. Odřeniny, modřiny, zranění.
6. Nejistota, ustrašenost při vystoupení před třídou.
7. Smutné, nešťastné, depresivní.
8. Od ostatních dětí se setkává s posměšky, kritikou, nadávkami, hrubými žerty. Je tělesně napadáno, agresivně neoplácí. Dostává panovačné příkazy a podřizuje se jim.

4.9. Závažnost, pokročilost šikany

	POČÁTEČNÍ STÁDIUM	POKROČILÉ STÁDIUM
Jak se oběti chovají jak odpovídají	Otevřeně mluví o tom, co se jim stalo, kdo jim ubližoval.	Ustrašenost, nechtějí prozradit, kdo jim ublížil. Někdy své zranění zdůvodňují bizarním způsobem.
Jak spolupracují svědci	Vyjadřují nesouhlas se šikanováním, vypovídají spontánně, beze strachu	Odmítají vypovídat. Nic neslyšeli a neviděli. Formulace výpovědí jsou nelogické, podezřelé.
Jak se o násilí vyjadřují ostatní členové skupiny	Násilí nepopírají, odsuzují je.	Násilí bagatelizují nebo úplně popírají.
Jaký je vztah členů skupiny k oběti	Soucit s obětí.	Oběť je kritizována, často obviňována, že si to způsobila sama.
Jaký je vztah svědků k agresorům.	Nebojí se vyjádřit, posuzují je jednotlivě, odlišují je.	Oceňují, chválí a brání agresory, hledají polehčující okolnosti.
Jaká je atmosféra ve skupině	Malá soudržnost, různé názory.	Těžká atmosféra strachu

4.10. Spolupráce s rodiči

Na některých školách byl prováděn průzkum, jak jsou pedagogové odborně připraveni na případný výskyt šikany, bylo také zjišťováno, zda je na škole zpracován plán jak postupovat, zda je na škole dostatek literatury apod.

Následující text je interní materiál pedagogicko psychologické poradny k této problematice.

Doporučené možnosti prohloubení spolupráce s rodiči

- zvete rodiče do školy a vzbudíte u nich pocit potřeby jejich spoluúčasti na řešení problému školy
- nabízejte rodičům vždy příjemné prostředí, aby věděli, že jsou ve škole vítáni
- informujte rodiče o vašich záměrech
- poraďte rodičům, aby svým dětem naslouchali a ujistěte je o tom, že to budete dělat také
- doporučte jim, aby děti neodbyli slovy „to si musíte vyřídit mezi sebou“. Šikanované dítě stojí vždy proti přesile. Pokud se někomu nesvěří, nelze mu pomoci
- upozorněte je na to, jakých varovných signálů si mají všimnout
- pokud vám rodiče oznámí případ šikanování jejich dítěte, ujistěte je, že celou záležitost berete naprosto vážně
- domluvte si s nimi způsob vzájemného informování a termín dalšího setkání
- poraďte rodičům šikanovaného žáka, jak mu mají radit, aby získal sebedůvěru a co nejméně se střetl s agresorem

- jednejte s rodiči agresora a požádejte je o pomoc při řešení tohoto problému. Získejte si jejich důvěru, aby se necítili obviněnými a nestáhli se do defenzívy
- trpělivě vysvětlíte rodičům agresora, že šikanování nemusí mít vždy jen podobu fyzického násilí, ale i posměch, pomluvy, nevhodné přezdívký apod. mohou působit psychické týrání
- vysvětlujte rodičům, že děti vnímají šikanování citlivěji a šířeji, než se jeví nám dospělým. Je velmi křehká hranice mezi škádlením a šikanováním
- chování, které by nám mohlo připadat neškodné či hravé, může znamenat něco zcela jiného pro dítě, které ho prožívá
- vždy dávejte najevo, že si podpory a pomoci rodičů vážíte

4.11. Dopis rodičům

Návrh dopisu rodičům. Jde opět o materiál pedagogicko psychologické poradny, domnívám se, že jeho zaslání je nutno pečlivě zvážit, protože by mohl působit kontraproduktivně – vyvolat u rodičů dojem, že na naší škole se šikana reálně vyskytuje.

Vážení rodiče,

naše škola dosahuje velmi dobrých výsledků ve výchově a vzdělávání žáků, zejména pak v oblasti

Má velmi dobrou pověst i ve veřejnosti. Patří mezi nejlépe vedené školy a u většiny žáků se lze spolehnout na jejich zodpovědné chování. Chceme, aby vaše děti chodily do školy rády a prožívaly zde radostné chvíle. Proto věnujeme velké množství času řešení problémů života školy.

V poslední době se ve veřejnosti hodně hovoří o šikanování dětí navzájem a ve sdělovacích prostředcích se objevily i jednotlivé zpráva až o tragických důsledcích tohoto negativního jevu. My bychom se rádi ujistili, že na naší škole tomu tak není. A pokud přeci jen je a my o tom dosud nevíme, velmi vás prosíme o pomoc při odhalení tohoto problému, abychom se s ním mohli vypořádat. Víme, že se děti lépe učí, když jsou šťastné a nic je netrápí.

Zamyslete se nad tím, zda se u vašeho dítěte neobjevil některý z příznaků možného trápení.

Např.

- má příliš často poničené sešity, pomůcky nebo oblečení
- má nevysvětlitelné modřiny, škrábance a šrámy
- stále postrádá nějaké věci
- stává se uzavřeným
- používá nepravdivé výmluvy
- stále „ztrácí“ své kapesné
- odmítá říci, co se mu stalo
- apod.

Prosíme laskavě, sdělte nám, jestliže jste zjistili, že je vaše dítě zastrašováno nebo je mu opakovaně někým ubližováno. My zachováme diskrétnost, ale současně zvolíme cestu k nápravě. Proti jedincům, kteří svým spolužákům takové trápení působí, musíme přísně zakročit, protože plně zodpovídáme za bezpečnost všech dětí. V případech, kdy by se naše pedagogické působení nesetkalo s pochopením, jsme povinni obrátit se na orgány činné v trestním řízení.

Děkujeme vám za pomoc a podporu

za vedení školy

4.12. Příprava porady k problematice šikany

V tomto případě jde o materiál z MŠMT

ZLEPŠENÍ INFORMOVANOSTI O ŠIKANOVÁNÍ

Máme dostatek informací?

Budeme informovat rodiče?

Budeme informovat ostatní zaměstnance školy?

Vytvoříme si nějaký důvěrný mechanismus pro oznamování šikany (schránku, telefonní linku)?

NAŠE ZNALOSTI PROBLÉMU ŠIKANOVÁNÍ

Máme potřebnou odbornou literaturu a metodické materiály k tomuto problému?

Umíme zjistit případy agresorů a šikanovaných?

Jak budeme případy evidovat a jak dále postupovat?

Budeme potřebovat pomoc poradenských služeb?

METODY POTLAČOVÁNÍ ŠIKANOVÁNÍ

Důvěřují nám děti, že jim pomůžeme?

Nasloucháme rodičům, když si stěžují na šikany?

Jak doplníme náš režim školy?

Víme, jak pracovat se šikanovaným žákem?

Jaký postup volíme proti agresorům?

Jsou naše metody používána jednotně a důsledně celou školou?

Děláme to všichni nebo jen někteří z nás?

Nepřehlížejí někteří z nás šikany tím, že se jím nezabývají?

ZJIŠTĚNÍ SKRYTÝCH MÍST

Víme, kde ve škole dochází nejčastěji k šikanám?

Jak jsou dozorem zajištěny prostory u jídelny, před tělocvičnou apod.?

Nenapomáháme někdy uspořádáním nábytku k vytváření skrytých koutů?

Víme, co se děje mezi dětmi cestou do školy a ze školy?

SPOJENECTVÍ S RODIČI PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Je u nás problém již tak závažný, abychom informovali všechny rodiče?

Jak je budeme informovat – dopisem, na třídních schůzkách, prostřednictvím třídních učitelů?

Jak budeme reagovat na falešné poplachy a zkreslené informace, abychom neztratili jejich důvěru?

KONTAKTY S POMOCNÝMI INSTITUCEMI

Zvládneme situaci sami nebo využijeme pomoci poraden, sociálních pracovníků, policie?

Využijeme zkušenosti jiných škol a jakým způsobem?

VZTAHY S OSTATNÍMI ŠKOLAMI

Jsou naši žáci šikanováni žáky školy sousední?

Řešila sousední škola problém šikanování a s jakým výsledkem?
Navážeme spolupráci a jakým způsobem se dohodneme na dalším postupu?

4.13. Stížnost rodičů

Ukázka z praxe:

Rodiče podali stížnost na školu, protože se domnívali, že jejich dítě je ve škole šikanováno spolužáky.

Referát školství okresního úřadu po konzultaci s okresní metodičkou prevence sociálně patologických jevů požádal školu o vyjádření k celé záležitosti. Při výskytu šikany by byly požadavky nadřízených orgánů na ředitele škol zřejmě obdobné, proto vás zde s nimi seznamujeme. Tento text současně naznačuje škole jak správně postupovat, co by nemělo být opominuto.

1. Jak škola postupovala, co doposud udělala vůči třídě ve vztahu k uvedené kauze?
2. Byly za strany rodičů stížnosti, připomínky nebo kritika poměrů ve třídě? Pokud ano, jaké?
3. Co ve třídě řešily osoby přizvané k řešení (výchovní poradce, ředitel školy, třídní učitelka, externí psychologové,...) a s jakým výsledkem.
4. Bylo nebo eventuálně bude jednáno s OPD?
5. Připravuje vedení školy doporučení, opatření nebo rozhodnutí, které přijme po obdržení zprávy od policie?
6. Bude osobně jednáno s rodiči pachatelů a s rodiči postižených?
7. Jak bude dál postupováno vůči celé třídě, včetně způsobu sdělení stanoviska školy?
8. Jak bude postupováno vůči žákům celé školy, včetně způsobu sdělení stanoviska?
9. Bude iniciováno svolání mimořádné schůzky rodičů žáků?
10. Byl by ze strany školy zájem o nabídku pedagogicko psychologické poradny provést sociometrické/psychologické měření/zjišťování vztahů mezi žáky uvedené třídy?

4.14. Kyberšikana

Informační technologie jsou zneužívány k cílenému ubližování a zastřešování obětí - zejména internet a mobilní telefony. Uvádí to až 30 % dětí ve věku do 15 let a je to jak v ČR, tak v zahraničí. Tento nový jev byl pojmenován "cyberbullying", tedy jakási kyberšikana.

Kyberšikana je úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií.

Charakteristické rysy, podoby kyberšikany:

- Posílání krutých, vulgárních či výhrůžných emailových zpráv oběti. Výhrůžné telefonáty, esemesky a podobně.
- Vytváření webových stránek, na kterých se objevují příběhy, karikatury, obrázky, fotky, vtipy, básně a písně, které oběť zesměšňují a ponižují.
- Posílání obrázků, fotografií, video nahrávek spolužákům online, za účelem, aby hlasovali, Kdo je největší... (doplnění urážlivého nebo vulgárního slova).
- Vystavení pornografických fotografií s tváří oběti na webu nebo jejich zasílání ostatním prostřednictvím e-mailu.
- Agresoři se dostanou do poštovního programu oběti, odkud odesílají pod jejím jménem kamarádům či známým vulgární, případně obtěžující zprávy, fotografie, videa a podobně.
- Agresoři oběť fotografují nebo filmují prostřednictvím digitálního fotoaparátu, mobilního telefonu či kamery a pořízené záběry rozesílají ostatním spolužákům.
- Kyberšikana je jev poměrně mladý.
- Rychlému šíření napomáhá, že ne všichni rodiče a pedagogové jsou obeznámeni s možnostmi a riziky technických vymožeností.
- Na rozdíl od klasické šikany je kyberšikana v mnohém zrádnější. Oběť netuší, kdo jí ubližuje, protože agresorovi (agresorům) nevidí do tváře, a tak se nemůže patřičně bránit.
- Domov byl u klasické šikany pro oběť místem, které ji před útoky agresorů ochránilo, u kyberšikany tomu tak není. Agresoři mohou prostřednictvím mobilního telefonu či internetu pronásledovat své oběti kdykoli a kamkoli, oběť nemá šanci uniknout.
- Kyberšikana poskytuje agresorům anonymitu. Pro agresory je snadnější poslat obětem výhrůžný vzkaz, fotografii, video a podobně, než se s nimi setkat tváří v tvář. Moc anonymity umožňuje agresorům činit i to, nač by si jinak netroufli.
- Klasická šikana se nejčastěji odehrává ve třídě, v jídelně, na chodbách, na hřištích, v šatnách... tedy vesměs na místech, která nebývají ze strany učitelů tolik kontrolována. Kyberšikana je ještě skrytější. Odehrává se ve virtuálním prostoru, který je mimo učitelkou kontrolu, a tak roste počet případů, kdy mohou agresoři svým obětem beztretně ubližovat.
- Pokud agresoři urážejí slovně, oběť si nemusí pamatovat každé slovo, ale v případě emailů, textových zpráv, chatu a webových stránek si oběť čte to, co jí agresoři napsali, neustále dokola. Napsaná slova se pak zdají být konkrétnější a skutečnější než slova mluvená.
- Agresoři nemusejí být nutně starší a fyzicky silnější než jejich oběti. Spíše než fyzická síla a stáří agresorů rozhodují dobré znalosti z oblasti informačních a komunikačních technologií.
- Oběti kyberšikany se může stát kdokoli. Agresoři si oběť mohou vyhlídnout zcela náhodně. Přesto se mohou stát snadnějšími oběťmi agresorů děti, které jsou na počítačích a mobilních telefonech závislé.
- Kyberšikana se nemusí odehrávat opakovaně. Pokud například agresor umístí na webové stránky fotografii oběti nějakým nevhodným způsobem upravenou, i toto jediné umístění na stránky si časem může prohlédnout velké množství osob.
- Výrazně se zvyšuje počet zapojených osob, na webové stránky se teoreticky může podívat kdokoli na světě. Tím se zvětšuje okruh lidí, kteří se k tyranizování oběti mohou přidat, jakož i těch, před nimiž se oběť může cítit zesměšněna.

- Podobně jako v případě klasické šikany, i u kyberšikany se oběti bojí někomu svěřit, většinou z obavy, aby se jejich situace nezhoršila. U kyberšikany je ovšem situace vážnější. Pokud vezmeme v potaz, že kyberšikana je novým jevem odehrávajícím se ve virtuálním prostoru, nemůžeme se dětem divit, že nevěří v účinnou pomoc ze strany dospělých. Nejen proto, že učitelé a rodiče jsou v používání moderních technologií mnohdy méně zbláhli. Děti se bojí svěřit i z jiného důvodu: mají strach, že by jim rodiče mohli používání počítačů a mobilních telefonů, které tolik milují, zakázat.

Jaká podoba kyberšikany převažuje na našich školách? Žáci ZŠ z olomouckého kraje odpovídali, že je agresori nejčastěji tyranizovali prostřednictvím textových zpráv (39 %), e-mailů (24 %), telefonních hovorů (12 %) a chatu (10 %). Posílání fotografií tvořilo 8 %, šikanování prostřednictvím webových stránek 4 % a 3 % respondentů uvedla jinou odpověď" (viz tabulka). Nejčastěji se kyberšikana odehrávala ve škole (59 %), 37 % obětí bylo agresory tyranizováno doma. Občas se objevila i jiná odpověď" (internetová kavárna, městská knihovna).

Zdroj: P.Macháčková,Kyberšikana,Psychologie dnes, Portál s.r.o., září 2007

4. 14. 1 Trestně právní odpovědnost

- každý je povinen oznámit trestný čin, neoznámením, nebo nepřekažením se může občan vystavit nebezpečí trestního postihu,
- nikdy nemůžeme předem vědět k jak závažnému jednání (trestnému činu) může, byť i zpočátku zdánlivě bagatelní záležitost, vést, a proto se nikdo nemusí bát své podezření policii oznámit,
- každý policista je povinen přijmout oznámení,
- PČR po oznámení protiprávního jednání, vede prověřování, které směřuje k odhalení pachatele,
- v případě odhalení pachatele a nashromáždění důkazů, je zahájeno trestní stíhání obviněného, nebo v případě přestupku, zahájeno přestupkové řízení,
- orgány činné v trestním řízení (policie, státní zastupitelství, soudy) dle zákonných ustanovení vedou svoji činnost tak, aby byly náležitě zjištěny trestné činy a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni,
- policie, za účelem odhalení trestné činnosti a pachatelů, je dle zákonných ustanovení oprávněna používat mnoho prostředků, kdy v případech kyberšikany se jedná zejména o zjištění telekomunikačního provozu, provádění domovních prohlídek spojených se zajištěním výpočetní techniky a dat a jejich následné znalecké zkoumání,
- soudy v odsuzujících rozsudcích ukládají tresty dle trestního zákoníku,
- za páchané trestné činy může soud uložit tresty: odnětí svobody (nepodmíněné/podmíněné), domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžité trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, zákaz pobytu aj.
- každý člověk, který přistupuje do sítě internet, je zodpovědný za své jednání v síti a musí si

uvědomit, že se může stát jak obětí tak pachatelem.

4.15. Krizová telefonní linka

Krizová telefonní linka k šikaně pro učitele, žáky a rodiče: **286 881 059**

Zdroj: MŠMT

5. Rasismus

K účinnější prevenci projevů RASISMU, XENOFOBIE a INTOLERANCE MŠMT ukládá ředitelům a zaměstnancům škol zabezpečit, aby

- věnovali zvýšenou pozornost vytváření příznivého klimatu školy a tříd, podporujícího vzájemný respekt a partnerské vztahy mezi učitelem a žákem, týmovou spolupráci, sebeúctu, komunikační dovednosti, pocit bezpečí a spoluprožívání
- rozvíjeli žádoucí postoje k lidem jiné národnosti, etnické nebo náboženské příslušnosti každodenním osobním příkladem,
- komunikovali s dětmi na bázi vzájemného porozumění, tolerance a otevřeného jednání
- vhodně využívali věcného obsahu každého vyučovacího předmětu a pracovali s doporučenou literaturou uvedenou v příloze tohoto metodického pokynu (Věstník , sešit 5, březen 1999)
- seznamovat žáky s údaji o menšinách, které u nás žijí, s jejich kulturou, dějinami a rozvíjeli u nich vědomí sounáležitosti
- učili žáky chápat a oceňovat rozdílnost jednotlivců a vážit si každého člověka, každé minority, každé kultury
- nenechali bez povšimnutí žádný negativní projev a okamžitě přijímali vhodná konkrétní opatření
- při prevenci intenzivněji spolupracovali s rodinami žáků
- podle možností i pro volnočasové aktivity nabízeli programy rozvíjející toleranci a podporující všestranný rozvoj osobnosti žáka
- s žáky otevřeně diskutovali o uskutečněných besedách, přednáškách, návštěvách filmových a divadelních představení, televizních a rozhlasových pořadech souvisejících obsahově s intolerancí, xenofobií a rasismem
- využívali programů a nabízené spolupráce v oblasti vzdělávání s nestátními subjekty, které mají v programu multikulturní výchovu, vzdělávání Romů, uprchlíků a různých národností a etnik

MŠMT dále ukládá České školní inspekci, aby v rámci své běžné činnosti sledovala plnění tohoto pokynu řediteli škol a pracovníky škol.

6. Výchovná komise

Jedním z problémů poslední doby jsou vyšetření žáků v poradně při výukových nebo výchovných problémech. Optimální je, pokud jsou se závěry seznámeny obě strany – rodina i škola a při řešení potíží žáka postupují shodně. Vyskytují se však případy, že rodiče odmítají seznámit školu v výsledky vyšetření, nebo je s výsledky seznámena jen škola a rodiče písemnou zprávu nemají, protože by za její zhotovení museli zaplatit. Neshodám lze předejít písemnou dohodou školy s rodiči uzavřenou předem.

Základní škola _____

V ____ dne _____

ZÁPIS Z JEDNÁNÍ VÝCHOVNÉ KOMISE

Č.j.: /200*

Termín:

Místo:

Přítomni:

Program jednání:

Škola v posledních měsících opakovaně upozornila rodiče žáka na jeho výukové problémy. Podle školy jde o vývojovou poruchu učení (chování), kterou je nutno diagnostikovat odborným vyšetřením v pedagogicko psychologické poradně nebo u jiného klinického psychologa.

Jiný příklad: Při jednání školy s rodiči dne _____ bylo dohodnuto vyšetření žáka do termínu _____. Rodiče však vyšetření nezajistili (opakovaně se na objednaný termín nedostavili).

Škola rodiče tímto upozorňuje, že další prodlení může výrazně zhoršit výukové a výchovné potíže dítěte. Škola se domnívá, že nedodržením dříve dohodnutého postupu rodiče zanedbávají péči o povinnou školní docházku žáka a dopouštějí se přestupku ve smyslu zákona č. 200/90Sb. o přestupcích v platném znění. Pokud rodiče nebudou se školou spolupracovat a jejich vinou dojde k dalším bezdůvodným průtahům, škola požádá obec, případně okresní úřad o pomoc ve smyslu zákona o sociálně právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. a navrhne, aby obec, respektive okresní úřad projednal s rodiči jejich nedostatečnou péči o vlastní dítě a zavedl s nimi přestupkové řízení.

2. Vyjádření rodičů

3. Rodiče žáka a škola se dohodli na tomto dalším postupu:

Rodiče zajistí vyšetření dítěte v pedagogicko psychologické poradně (u klinického psychologa), nejpozději do termínu _____. Z vyšetření bude vyhotovena písemná zpráva ve dvojnásobném vyhotovení – jedno pro rodiče, jedno pro školu. Rodiče tímto souhlasí s tím, že zpráva o vyšetření bude v písemné podobě předána škole, sami si rovněž nechají zprávu vyhotovit v písemné podobě.

jména, příjmení, funkce a podpisy všech účastníků jednání

7. Poradenské služby

§ 1

Poskytování poradenských služeb

(1) *Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních jsou poskytovány dětem, žákům, studentům (dále jen "žák"), jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením.*

(2) *Školská poradenská zařízení a školy poskytují bezplatně standardní poradenské služby uvedené v přílohách č. 1 až 3 k této vyhlášce, a to na žádost žáků, jejich zákonných zástupců, škol nebo školských zařízení. Podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je předání informace podle odstavce 3 a písemný souhlas žáka nebo jeho zákonného zástupce. Souhlasu není třeba v případech stanovených zvláštními právními předpisy¹⁾.*

(3) *Žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, také jeho zákonný zástupce, musí být školou nebo školským poradenským zařízením předem srozumitelně a jednoznačně informován o*

a) všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby,

b) prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytování poradenské služby, i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta,

c) právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu.

(4) *Poradenská služba se začne poskytovat bez zbytečného odkladu, nejpozději však do tří měsíců ode dne přijetí žádosti. Lhůt podle věty první se nemůže dovolávat žadatel, který neposkytuje součinnost potřebnou ke splnění účelu poradenské služby. Krizová poradenská intervence, kterou se poskytuje pomoc v naléhavých ohrožujících situacích, zejména při ohrožení života a dalších práv žadatele, se poskytuje bezprostředně po přijetí žádosti.*

§ 7

Škola

(1) *Ředitel základní, střední a vyšší odborné školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole zpravidla výchovným poradcem a školním metodikem prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Poskytování poradenských služeb ve škole může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem.*

(2) *Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené na:*

a) prevenci školní neúspěšnosti,

b) primární prevenci sociálně patologických jevů,

c) kariérové poradenství integrující vzdělávací, informační a poradenskou podporu vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,

d) odbornou podporu při integraci a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků z jiného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním,

e) péči o vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků,

f) průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či výukovými obtížemi a vytváření předpokladů pro jejich snižování a

g) metodickou podporu učitelům při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických poznatků a dovedností do vzdělávací činnosti školy.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

8. Zdravotní postižení

§ 3 *Formy speciálního vzdělávání žáků se zdravotním postižením*

1) *Speciální vzdělávání žáků se zdravotním postižením⁵ je zajišťováno*

- a) formou individuální integrace,*
- b) formou skupinové integrace,*
- c) ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením ("speciální škola"), nebo*
- d) kombinací forem uvedených pod písmeny a) až c).*

2) *Individuální integrací se rozumí vzdělávání žáka*

- a) v běžné škole, nebo*
- b) v případech hodných zvláštního zřetele ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení.*

3) *Skupinovou integrací se rozumí vzdělávání žáka ve třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením v běžné škole nebo ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení.*

4) *Žák se zdravotním postižením se přednostně vzdělává formou individuální integrace v běžné škole, pokud to odpovídá jeho potřebám a možnostem a podmínkám a možnostem školy.*

§ 6

Individuální vzdělávací plán

(1) *Individuální vzdělávací plán⁷ se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.*

(2) *Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka.*

(3) *Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.*

(4) *Individuální vzdělávací plán obsahuje:*

- a) údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění,*
- b) údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria,*

- c) vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah⁸⁾, případně další úprava organizace vzdělávání,
- d) seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,
- e) jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,
- f) předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu⁹⁾, kterou se stanoví členění krajských normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení, jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy, vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu, ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů a zásady pro zvýšení krajských normativů (vyhláška o krajských normativech),
- g) závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.

(5) Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.

(6) Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.

(7) Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

(8) Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.

(9) Ustanovení odstavců 6 a 7 se vztahují na změny v individuálním vzdělávacím plánu obdobně.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

- (1) *Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.*
- (2) *Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.*
- (3) *Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.*
- (6) *Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možností, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Délku středního a vyššího odborného vzdělávání může ředitel školy ve výjimečných případech jednotlivým žákům nebo studentům se zdravotním postižením prodloužit, nejvýše však o 2 školní roky.*
- (7) *Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou vnímat řeč sluchem, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím znakové řeči. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem, se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím náhradních způsobů dorozumívání.*
- (8) *Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy, popřípadě v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, žáci se souběžným postižením více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak. Příprava na vzdělávání dětem se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem se může poskytovat v přípravném stupni základní školy speciální.*
- (9) *Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy může ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.*

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

§ 6

Žákům prvních ročníků základního vzdělávání a dětem zařazeným do přípravných tříd základních škol se bezplatně poskytují základní školní potřeby v hodnotě 200 Kč na žáka za jeden školní rok. Žákům se zdravotním postižením druhých a vyšších ročníků se bezplatně poskytují základní školní potřeby v hodnotě 100 Kč na žáka za jeden školní rok.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

9. Plat

§ 3

(3) Učiteli - výchovnému poradci se snižuje týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti

a) v základní a střední škole s počtem žáků

1. do 150 o 1 hodinu týdně,
2. do 250 o 2 hodiny týdně,
3. do 550 o 3 hodiny týdně,
4. do 800 o 4 hodiny týdně,
5. nad 800 o 5 hodin týdně,

b) v základní škole speciální s počtem tříd

1. do 7 o 1 hodinu týdně,
2. do 12 o 2 hodiny týdně,
3. nad 12 o 3 hodiny týdně.

(5) Je-li pověřeno výkonem funkce metodika informačních a komunikačních technologií nebo výchovného poradce více pedagogických pracovníků, sníží se každému z nich rozsah přímé pedagogické činnosti podle ředitelem školy přiděleného počtu žáků nebo tříd.

(6) Vykonává-li funkci metodika informačních a komunikačních technologií nebo výchovného poradce ředitel školy nebo zástupce ředitele školy, sníží se jim týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle odstavců 3 a 4, nejvýše však do poloviny týdenního rozsahu stanoveného pro ředitele školy nebo zástupce ředitele školy v příloze k tomuto nařízení.

§ 5

(2) Vykonává-li pedagogický pracovník současně více činností podle § 3 odst. 3 a 4 (výchovný poradce a současně metodik informačních a komunikačních technologií), snižuje se mu týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti za každou tuto činnost zvlášť.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

10. Závislosti

10.1. Závislost na mobilních telefonech

U mobilních telefonů jsou zdůrazňovány výhody a pozitiva, méně již oblast nevýhod a možných negativních důsledků.

Výhodou je bezesporu možnost být kdykoliv k zastižení. Tato skutečnost ale sebou může nést i permanentní neklid a pocit ohrožení, ohrožení pocitu soukromí (zvláště u citlivých jedinců či jedinců trpících chronickým stresem, případně působících na vyšších manažerských pozicích, o jedince s vrozenými dispozicemi k neurotizaci.

Při zazvonění mobilního telefonu (kdykoli a kdekoli) se u některých osob mohou například vyskytnout (nebo se již vyskytují) následující symptomy:

- pocit sevření v žaludku, pocit mrazení v zádech, v žaludku,
- pocit neklidu, zvýšené pocení - dlaně, celé tělo,
- bušení srdce,
- pocit viny, pocit, že něco nestihnul nebo na něco zapomněl,
- změny v chování (rodina, pracoviště).

Pro zvýšenou intenzitu vztahu k mobilnímu telefonu svědčí následující popisy:

Člověk, který je od telefonu na nějakou dobu z jakéhokoli důvodu odloučen, mívá utkvělé myšleny typu „co kdyby mi někdo volal“, má tendence přerušovat činnost, ihned po ukončení činnosti kontrolovat, zda někdo nevolal, neposílal zprávy.

Má pocit, že je mimo oblast dění.

Má tendence stále si s mobilem pohrávat, často kontrolovat, zda je telefon zapnutý apod.

Jde o příznaky svědčící o neurotizaci mobilním telefonem, způsob zacházení s ním může být jedním ze stresorů přispívajících k chronickému stresu.

Zvláštním jevem může být vlastnictví mobilního telefonu pro jiné účely než pro komunikaci, například jako znak příslušnosti k sociální skupině či znak sociálního statusu. Tedy "mobil" představuje pro člověka symbol jeho sociální příslušnosti, úspěchu, potřebnosti, žádoucnosti. Zvláště zřetelné je to u žáků a studentů škol.

Jiným zvláštním jevem může být šikanování či mobbing po telefonu, kdy nelze odlišit, kdy je zaměstnanec v práci a kdy není v práci například při požadavku zaměstnavatele, aby byl pracovník k dispozici, resp. na příjmu.

Možné důsledky psychické zátěže (v situaci mobilního telefonu jako stresoru) jsou podrobně popsány v literatuře zabývající se stresem. Obvykle se hovoří o fyziologické, resp. somatické oblasti, duševní, resp. psychické oblasti a chování resp. sociální oblasti. Pro ilustraci lze některé zmínit. Patří sem například psychosomatická onemocnění, nervozita, neurózy, úzkostné poruchy, snížená schopnost soustředění, bolesti hlavy, žaludku, poruchy spánku, změny v chování (v rodině, zaměstnání).

Projevem vysoké intenzity vztahu je rovněž pocit nutnosti mít přehled o aktuální nabídce různých sítí a jejich služeb (uživatel je doslova chycen do síťové pasti podobně jako uživatel internetu).

Rizika:

1. Jedinec se odnaučuje v běžných i náročných situacích spoléhat sám na sebe, neprocvičuje si základní sociální dovednosti. Jedná se například o "navigaci" mobilním telefonem (sám si cestu nenajde - má přece mobil). Jde ale také o "nezodpovědnost" - například jede někam, nepřipraví se - nějak to dopadne, v náročnější situaci si zavolá o pomoc - jinak řečeno spoléhá se na "všemocnou" síť. To celkově vede ke zvyšování rizika z hlediska tendence troufat si na něco, na co nemám, nedomyšlet důsledky, nezajímat se o realitu, resp. aktuální stav.

2. Narušení sociálních kontaktů - například sedíme v kavárně a kamarádce zazvoní mobilní telefon. Ona je v konfliktu (přijmout hovor, nebo pokračovat v rozhovoru) a náš rozhovor, celý kontext včetně pocitu intimity, je narušen. Pak se má navázat na přerušenu část rozhovoru, dochází k narušení komunikace a vztahu.

Řešením je vypnout mobil. Tomu však často brání obavy typu ("co kdyby", nebo výčitky známých ve smyslu "volal jsem ti, ale ty jsi si vypnul mobil" resp. "jak si to představuješ nebýt k dosažení, když ti volám Já"? apod.).

Volaný bývá vytržen ze svého soukromí a z doby určené pro odpočinek, vrácen do pracovní reality, přenáší se na něj psychické napětí volajícího.

Mění se způsoby udržování běžných vztahů a kontaktů. Místo osobních schůzek jen telefonická volání. Osoby jsou sice stále v kontaktu, ale nikoli osobně.

3. Rodiče, kteří nemají čas se věnovat dětem osobně, pořídí dítěti mobil. Získávají klamný pocit, že vychovávají nadále.

4. Mobilní telefon umožňuje únik z tíživé situace - například při společenské akci kdy má jedinec pocit, že je přehlížen a předstírá, že musí telefonovat.

Možnosti předcházení negativním důsledkům:

- včas vypínat mobilní telefon,
- vážit si sebe sama, svého soukromí i soukromí jiných lidí,
- zvážit, proč si jej pořizují, co přináší mobilní telefon, ale také co bere,
- zvážit jak jej využívat tak, aby se nestal obojkem, dálkovým ovladačem, ale pomůckou, nástrojem.

Čerpáno z časopisu „Prevence sociálně nežádoucích jevů“, vydává Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, r.s., Bašty 6, 602 00 Brno

10.2. Závislost na internetu

Závislost na internetu (netholismus) je závislost primárně psychická nikoli fyziologická. Rozdíl mezi gamblery a netomany je relativně malý. U obou je totiž přítomna ztráta sebeovládání, touha po takovém chování, které směřuje k prožívání příjemného. Ostatně tato charakteristika se hodí na všechny tzv. nedrogové závislosti.

Se závislostí na internetu souvisejí potíže fyzické, psychické a sociální.

Fyzické potíže - průběžné poškození krční páteře, vady držení páteře a v jejich důsledku pak špatné držení těla, které zhoršuje funkci krevního oběhu, přičemž některé tělesné partie jsou natolik přetěžovány, že může docházet i ke zduření šlach, dále pak průběžné poškození očí, k němuž dochází při dlouhodobém sezení u monitoru.

Organismus je přetěžován, člověk si však nepřipouští, že vyhledávání nových informací na internetu je namáhavé a stresující. Při stresu se však v mozku vyplavují tzv. excitační aminokyseliny, které způsobují zvýšenou odumírání neuronů, tj. nervových buněk. To má následky v psychické oblasti.

Psychické potíže souvisejí s tímto zmíněným poškozením neuronů a s celkovým přetěžováním, resp. zahlcováním informacemi. Člověk se obtížněji soustřeďuje, klesá kvalita jeho pozornosti. U malých dětí hrozí vlivem excitačních aminokyselin poškození mozkové kůry a tím i pokles intelektových schopností podobně, jako je tomu u závislosti na televizi.

V oblasti **sociální** dochází k tomu, že počítač se stává pro mnoho lidí náhražkou vzájemné interakce a komunikace. Člověk se stává součástí řízené komunikace, ale tuto komunikaci neřídí pouze on, nýbrž i jeho počítač.

Výsledkem je, že jeho výrazové prostředky se snižují. Velmi nebezpečné je to hlavně u dětí, které se v určitém věku musí naučit komunikovat díky svému okolí s vnějším světem. Počítač však dětem neumožňuje získat odpovídající sociální dovednosti. Závislost na internetu se může odrážet i v partnerském a sexuálním životě, protože někteří lidé se stávají závislí na erotických stránkách internetu a klesá jejich schopnost komunikovat s příslušníky opačného pohlaví.

Podstata netomanie spočívá v tom, že většina lidí nepotřebuje naplnit své ambice a představy v reálném světě. Velmi často stačí virtuální prožitek, někdy dokonce fantazijní uspokojení.

Rozdíl mezi virtuálním a skutečným prožitkem odpovídá rozdílu mezi reálným a symbolickým jednáním. Výhodou symbolického prožitku je to, že rizika z něj plynoucí jsou výrazně nižší, než rizika chování, která by člověk podstupoval v realitě - v procesu symbolického virtuálního prožitku se nikomu nemůže nic zlého stát. Tato přednost virtuálního symbolického prožitku může být někdy i silnější než výhoda reálného plného prožitku, kterou poskytuje člověku realita.

Internet nabízí člověku bezpečnou virtuální realitu, bezpečný svět, ve kterém se může volně pohybovat, nabízí také poměrně vysokým stupeň anonymity. Současně je mu umožněno do této virtuální reality zakomponovat i fantazijní produkce.

Při vzniku závislosti na internetu je důležité, jak uživatel internetu vnímá sebe a své okolí. Ukazuje se, že lidé, kteří mají tendenci zabývat se sebou samými, jsou na internetu závislejší, než lidé, kteří se soustřeďují spíše na okolní svět.

U osob první zmíněné skupiny myšlenkové pochody často směřují zabýváním se jejich vztahem k internetu a často na toto téma rovněž komunikují s ostatními lidmi. Stává se, že jsou pak obvykle svými myšlenkami zaujati natolik, že se dostávají do čím dál tím bezvýchodnějšího postavení.

Další příčinou, která přispívá ke vzniku netomanie, je nízké sebehodnocení a pochybnosti o sobě samém. Člověku s nízkým sebehodnocením internet nabízí zisk pozitivní odezvy, která mu umožňuje zvýšit si svou osobní prestiž. Umožňuje mu, aby se projevoval, jak je mu to příjemné.

Zneužívání internetu má a sociální kontext, protože postižený člověk, u něj tráví nadměrné množství času, a to bez jakéhokoli cíle.

Projevy:

- nutková potřeba neustále prohlížet svou e-mailovou poštu,
- nutková potřeba bez cíle listovat nabídkami jednotlivých serverů,
- vtíravé myšlenky o internetu ve chvílích, kdy se zabývá jinými aktivitami;
- v blízkosti počítače vzniká bezdůvodná potřeba zapnout jej, připojit se na internet.
- ztráta zájmu o své okolí,
- omezení činností, které ho dříve uspokojovaly,
- izolace od okolí.
- vědomí, že toto chování je nesprávné a snaha je maskovat.
- upřednostňování virtuálních vztahů před skutečnými
- snížení sebekontroly při používání internetu,
- neschopnost přerušit práci s internetem

Tímto způsobem si pak závislý člověk uspokojí i své nejzákladnější fyziologické potřeby, např. sexuální, pomocí pornografie. Internet může být prostředkem k hazardní hře s nebezpečím přechodu k patologickému hráčství.

Specifika komunikace

z mnoha aktivit, které internet umožňuje jsou významné - e-mail, chatování, surfování. Všechny tři představují specifickou formu komunikace, resp. užívání internetu.

Specifika komunikace na internetu lze spatřovat například v oblasti emocí. Pro vyjadřování emocí jsou při chatování či zasílání e-mailů kromě jejich verbálního, tj. slovního, popisu, používány znaky, kterými uživatelé vyjadřují aktuální emocionální stav, a poskytují tak aktuální zpětnou vazbu svému protějšku. Vžitý název pro tyto znaky, resp. soubory znaků, je "smajlíky". Autor s jejich pomocí vyjadřuje svůj postoj k tomu, co dělá. Lze je používat i ve specifické - jasně definované (utajené) skupině za předpokladu, že symbolizují nějaký skrytý, resp. předem domluvený, význam.

Základní rysy komunikace prostřednictvím internetu:

- absence neverbálních informací, které jsou jinak nedílnou součástí komunikace (sluch, čich, zrak, hmat, chuť, gesta, mimika),
- snížení sociálních vlivů na komunikujícího, který se více soustřeďuje na sebe, než na své okolí,
- přítomnost pocitů bezpečí a intimity, které poskytuje prostředí, ze kterého jedinec komunikuje (například z domova, pracoviště apod.),
- možnosti pro zajištění anonymity . prostředí, které komunikaci umožňuje (např. internetová síť),
- specifická jazyka a vyjadřovacích prostředků komunikace (zdůraznění vykřičníky, velkými písmeny, množstvím písmen, použití zkratk často převzatých z anglického

jazyka, nebo soubory znaků, které mohou tvořit znak vyšší komplexity, resp. zobrazení - tzv. "smajlíky" a podobně).

To vše může vést ke způsobům jednání, které lze popsat jako méně zodpovědné, falzifikující, nekorespondující se schopnostmi, dovednostmi, resp. výbavou jedince vystupovat takto v běžné komunikaci. Toto prostředí umožňuje vytvořit virtuální, resp. kybernetickou identitu (věk, pohlaví, anamnézu, resp. osobní příběh, apod.). Tyto prvky je možné zaznamenat jak v kontextu synchronní komunikace online (tzv. chatování), tak v kontextu internetových her.

Začnou rozplývat hranice mezi skutečnou skutečností a virtuální internetovou realitou, tyto dva světy začnou splývat, ztrácí se schopnost kontaktu s realitou.

Potíže s jazykem mohou vést k tomu, že člověk svůj idealizovaný obraz přenáší do skutečné reality a má pocit vlastní výjimečnosti a nadřazenosti nebo k bariérám v sociálních vztazích.

Čerpáno z časopisu „Prevence sociálně nežádoucích jevů“, vydává Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, r.s., Bašty 6, 602 00 Brno.

11. Týrané dítě

Oběťmi tělesného a citového týrání se v ČR stává ročně několik desítek tisíc dětí. Týrání dětí probíhá obvykle ve skrytu rodiny nebo se děje za zdmi různých ústavních zařízení. Statistické údaje jsou tak jen špičkou ledovce skutečného rozsahu fenoménu tělesného a psychického týrání.

Tělesné týrání zahrnuje nejčastěji bití, kopání, pálení, opaření, kousání, škracení nebo nepodávání jídla. Může způsobit zranění, například modřiny, pohmožděniny, popáleniny, jizvy, zlomeniny, poranění vnitřních orgánů nebo poškození mozku. V nejméně závažných případech i smrt.

Psychické týrání

Psychické týrání - odmítání svému dítěti projevovat lásku nebo cit, vyhrožování, záměrné urážení, nadávání, ponižování. Citové týrání bolí někdy víc než tělesné a bolest po něm dlouho přetrvává. Každé dítě potřebuje lásku a jistotu, že ho má někdo rád. Pokud mu tyto pocity chybí, velmi trpí. Citové ubližování může vést k tomu, že si dítě nebude věřit a nenaučí se milovat a vážit si sebe a druhých.

Systémové týrání

Systémové týrání se děje v institucích, především v různých kolektivních zařízeních. Bývá zahaleno tajemstvím a není lehké se o něm dozvědět.

Týrané dítě se svěřuje především kamarádovi. Praxe potvrzuje, že týraný chlapec nebo dívka se s ubližováním svěřují především kamarádům. Nebývá zpravidla obvyklé, aby přišli za dospělým, například učitelem, trenérem nebo lékařem a svěřili se mu se svým trápením.

Děje se tak především proto, že je jim vyhrožováno, mají obavy z dalších ran a citového vydírání ze strany ubližujícího, ale i proto, že chrání rodiče. Přesto právě škola a učitelé mohou sehrát velmi důležitou roli v zabránění týrání a samotné prevenci. Podstatou je vytvořit ve škole vhodné klima porozumění a pomoci, a to právě v době, kdy ji žák potřebuje.

Důležité je, aby okolí chtělo vidět určité znaky a začalo se včas o problémy žáka zajímat. Snáz rozpoznatelné jsou známky na těle týraného dítěte. Například opakovaná zranění včetně zlomenin, časté modřiny, otoky rtů, zápěstí nebo tváře, natrhnutí ucha, řezné rány případně otisky různých předmětů na těle. Na možnost tělesného týrání bychom měli myslet pokaždé, když se na těle dítěte vyskytnou některé z uvedených známek současně nebo v krátkém časovém sledu.

V takovém případě je dalším krokem, který může vést k odhalení tělesného týrání, náš další zájem o příčinu těchto častých poranění a proměnu jeho chování. Týrané dítě reaguje na dotaz zpravidla nejasně, nechce odpovědět, nebo udává nepravděpodobná vysvětlení. Zároveň je užitečné vnímat, zda se mění chování žáka.

K rozkrytí týrání nám přitom mohou pomoci kamarádi takového žáka.

Jejich upozornění a vyjádřené obavy je pak třeba brát vážně. Nedůvěra není rozhodně na místě.

Rozpoznat známky, kdy je dítě týráno psychicky a nemá na těle šrámy, je podstatně těžší. Změna jeho chování může být připisována i jiným příčinám, například pubertě, problémům s prvními láskami, nedostatku sebevědomí apod. Týrané dítě je většinou stísněné, nemá zájem o dění kolem sebe. V kontaktu s dospělými má zvýšenou opatrnost. Projevuje úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo. Vyhýbá se školním a mimoškolním aktivitám a dává rádo najevo lhostejné postoje, výroky typu "mně je to jedno". Nebo naopak projevuje agresi na sebemenší podněty, napadá a šikanuje vrstevníky.

Ve škole se týrané dítě těžko soustředí, začne mít problémy s prospěchem, utíká za školu nebo se bojí odejít ze školy domů. Voláním o pomoc bývá také odmítání jídla, sebepoškozování i samotné útěky z domova.

Rizikových faktorů, které vedou k týrání dítěte, je celá řada - například časté konflikty mezi rodiči, domácí násilí, závislost na drogách nebo alkoholu u jednoho z rodičů, nepříznivá finanční situace v rodině, nezaměstnanost rodiče nebo naopak velká pracovní zátěž obou rodičů. Dalšími negativními vlivy, které mohou vést k týrání dítěte, je neúplná rodina nebo tzv. doplněná rodina s nevlastním rodičem. Rizikovým faktorem je rovněž rozvod, časté střídání partnerů u rodičů. Praxe zároveň ukazuje, že ve výskytu týrání z hlediska sociálního původu, finanční situace, etnického původu či úrovně vzdělání žádné výjimky neexistují. Týrání se dopouštějí vysokoškolsky vzdělaní i prostí lidé, bohatí i chudí...

Při podezření na násilí přímo v rodině je potřeba se ihned obrátit na státní orgány. Mezi tyto orgány patří Policie, nejlépe její specializované oddělení pro práci s mládeží. Dále jsou to místní či obvodní úřady, přesněji jejich oddělení sociálně právní ochrany dětí. Jejich povinností je každý ohlášený případ prošetřit a přijmout opatření na ochranu dítěte. V případě, že se týrání dopouštějí vrstevníci žáka, například v kolektivních zařízeních, je možné zvolit takové postupy jako při zjištění šikany. Ve spolupráci s rodiči, vychovateli nebo psychology může škola vysvětlit agresivním žákům nepřijatelnost jejich jednání a obětem týrání pomoci osvojit si dovednosti a strategie, které jim umožní situaci čelit a napříště jí předejít.

Kontaktní linky pomoci

158 - Policie ČR

112 - Tísňové volání Z mobilního telefonu

800 155 555 - Linka bezpečí, www.linkabezpeci.cz

224 221 137 - Fond ohrožených dětí, www.fod.cz

241 484 149 - Linka důvěry Dětského krizového centra, www.ditekrize.cz

469 623 899 - Krizová linka Dětského krizového centra, www.spondea.cz

386 356 233. - Občanské sdružení Otevřený svět, www.otevrenyvet.cz

377 260 221 - Linka dětské pomoci (7.00 - 20.00 hod.)

Desatero rodičů

- 1) Dítě, které je motivováno, je schopno lásky.
- 2) Dítě, které prožívá pocit bezpečí, se naučí důvěřovat.
- 3) Dítě, které je obklopeno přátelstvím, se naučí laskavosti.
- 4) Dítě, s nímž se hraje rovná hra, se naučí spravedlnosti.
- 5) Dítě, které je chváleno, získá sebedůvěru.
- 6) Dítě, které se setkává s tolerancí se snáze naučí trpělivosti.
- 7) Dítě, které je ponižováno, ztrácí sebedůvěru.
- 8) Dítě, které je vystavováno posměchu, se začne stydět.
- 9) Dítě, které je bito, se naučí prát.
- 10) Dítě, které je nadměrně kritizováno, se naučí odsuzovat.

Změny v chování týraného dítěte

- Celková stísněnost a nezájem o dění kolem.

- Zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými.
- Úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo.
- Vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám.
- Nápadně lhostejné postoje, výroky typu "mně je to jedno".
- Agresivní napadání a šikanování vrstevníků.
- Zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty.
- Potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole.
- Váhání s odchodem domů po vyučování.
- Neomluvené absence ve škole.
- Odmítání jídla nebo přejídání.
- Sebepoškozování.
- Útěky z domova.

Známky na těle týraného dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle
- natrhnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou a další

(zdroj: Nadace Naše dítě, www.nasedite.cz)

12. Nadané dítě

Za nadaného pokládáme člověka, který ve svém oboru činnosti dosahuje výjimečných výkonů a jde-li o dítě, podstatně lepších výkonů než jeho vrstevníci.

Úroveň (kvantitu) nadání nelze posuzovat na základě temperamentu nebo charakteru.

Čeho si tedy všimnat u dětí, chceme-li objektivně posoudit jejich talent?

Známky jistě na něco poukazují. Dobrý žák má přinejmenším talent k učení, ale známky nejsou nejdůležitější projev nadání – ani prospěch v některém předmětu, ani prospěch ve škole vůbec.

Škola by měla rozvíjet především **rozumový talent**. Přesto ani intelektově nadané dítě nemusí ve školních činnostech svůj talent dostatečně projevit.

Jeden ze znaků nadprůměrně se rozvíjejícího nadání může být **zvládnutí čtení** už v předškolním věku. Zvládnutí spontánní, z vlastního zájmu, ne z předčasného učení.

Nadané dítě kromě toho často projevuje už v předškolním věku mimořádné **počítářské schopnosti**. Sčítá s přechodem přes desítku, někdy i odečítá do záporných hodnot, velice rychle pochopí princip násobení.

Typickým znakem i součástí mimořádného nadání je **výrazná aktivita**. Nadané dítě nevydrží bez činnosti, může tím ve třídě působit rušivě. Rozeznat hyperaktivitu jako chorobný syndrom od přirozené aktivity spojené s rozvojem talentu je někdy obtížné.

S hyperaktivitou se pojí **porucha pozornosti**. Pokud je dítě rozptýlené a neschopné se soustředit vždy a za všech okolností, jde asi o hyperaktivitu.

Jestliže se ale dítě zklidní, pokud je něco zaujme, a pokud se na předmět svého zájmu dovede zcela soustředit, je to spíše znakem nadprůměrného nadání.

Typické je **široké spektrum zájmů**, často se zajímají ještě o množství jiných věcí, které pro ostatní děti začnou být zajímavé až ve vyšším věku. Ze zájmů se postupně vynořuje ten dominantní - neutvoří-li se, bude vývoj nadání ohrožen nerozhodností. Příliš brzké vytvoření jednoho dominantního zájmu spojeného s relativním nezájmem o ostatní oblasti poznání není dobré. Předčasně jednostranně zaměření jedinci nemohou rozvinout svůj potenciál, především tvořivý.

Tvořivost je dalším důležitým projevem nadání. Nadané dítě rádo vymýšlí, získává poznatky z vlastních experimentů, objevuje. Např. v matematice nalézá vlastní postupy vedoucí ke správnému řešení. Učitel, který trvá na dodržení postupu podle učebnice a není ochoten akceptovat alternativní postupy, které objevilo dítě, nejen že nerozvíjí jeho talent, ale mnohdy jej i tím zbrzdí.

Charakteristickou vlastností nadaných dětí je jejich **samostatnost v rozhodování**, v řešení problémů i v chování.

Přestože se nadané děti většinou učí snadno a dobře si pamatují, učitel to s nimi nemá lehké. Už v mladším školním věku pro ně totiž neexistují autority, získané poznatky si ověřují z různých pramenů. Někdy vyslovují nesouhlas s výkladem učitele, preferují svůj zdroj informací, jindy kladou otázky, na které pedagog ani neumí odpovědět.

Pro mladší školáky, kteří se rozvíjejí jako nadaní, jsou typické otázky po příčině jevů, ale i smyslu existence, života, smrti

K častým projevům nadání patří i smysl pro humor a také estetické cítění. V dětském věku je talent ještě synkretický, málo diferencovaný, jeho jednotlivé druhy se překrývají, takže uvedené charakteristiky se týkají jak umělecky, tak i rozumově nadaných dětí. Vyšší vnímavost se projevuje i citlivostí na problémy - své vlastní, ale i sociální, což je provázáno výrazným smyslem pro spravedlnost.

Odmítání konvencí. Pro nadané dítě není důvodem chovat se tak nebo onak jen proto, že se to tak dělá, vyžaduje. Potřebuje logické zdůvodnění, které by mohlo akceptovat.

Problémy v chování samozřejmě mohou mít i jiné důvody než nekonvenčnost. Nadprůměrně nadané děti si mezi svými vrstevníky těžko hledají kamarády, se kterými by se měly o čem bavit, proto mohou být kolektivem odmítání. Nerozumějí jim ani dospělí. Má-li šestileté dítě rozum dvanáctiletého, není jako dvanáctileté vyspělé též sociálně a emocionálně. Ten rozpor těžko chápe okolí a dítě samo jej o to hůře zvládá. Na neporozumění může reagovat i poruchami chování.

V ojedinělých případech se u nadaných dětí vyskytují problémy spojené s **perfekcionizmem** (dítě chce být ve všem dokonalé a když se mu nedaří, odmítá pracovat, nebo je hluboce nešťastné), emoční problémy mohou vést až k depresím.

V souvislosti s vysokou aktivitou se vyskytuje **menší potřeba spánku**.

Běžné jsou různé vývojové nerovnoměrnosti: se zrychleným rozumovým vývojem se pojí **průměrný vývoj emoci** a třeba i zpomalený vývoj v oblasti **jemné motoriky**. To se může projevit nezralostí dítěte při nácvičku psaní písma.

Talent se může rozvíjet, i když má dítě řečovou poruchu, ale třeba i **specifické poruchy učení**. Dítě s libovolným smyslovým či tělesným postižením se může vyvíjet jako nadané, když mu k tomu vytvoříme vhodné podmínky.

Popsané pozitivní projevy, ale automaticky neznamenají, že dítě je určitě nadané a bude se tak vyvíjet i nadále. Jsou to pouze indikátory - čím více jich dítě plní, tím je rozvoj jeho nadprůměrného talentu pravděpodobnější.

Ale ani dítě bez uvedených znaků nemusí být nenadané - jeho talent se možná začne formovat a projevovat později.

Celý vývoj lze vzdělávacím procesem výrazně ovlivnit, jak negativně, tak pozitivně.

13. Sexuální zneužívání

Soubor dětských práv

1. Mám právo určit, kdo se může mého těla dotýkat a kdo ne.
2. Mohu odmítnout všechny něžnosti a dotyky, když se mi nelíbí.
3. Mohu odporovat dospělým.
4. Mám právo využívat nucení a vymlouvání, abych odehnal(a) od sebe nebezpečí.
5. Mohu odmítnout dárky.
6. Mám právo vyprávět komukoliv o tajemství, které se mi nelíbí a je mi nepříjemné.
7. Mohu odmítnout pomoc, službu i odpověď, když mám strach nebo cítím nebezpečí.
8. Mám právo volat o pomoc a z místa nebezpečí utéci.
9. Mám právo požádat o pomoc, když cítím, že ji potřebuji.
10. Mám právo více důvěřovat svým pocitům než tvrzení a přesvědčování dospělých.
11. Mohu kdykoliv, když si nevím rady, zavolat telefonem na linku, kde pomáhají dětem a mám právo znát číslo tohoto telefonu.

sestavil profesor M. Wittrock, USA

14. Gamblerství, patologické hráčství

Gamblerství, patologické hráčství.

Výraz "to gamble" znamená podstoupit určité riziko ve snaze něčeho dosáhnout. Pravděpodobnost neúspěchu je přitom vždy mnohokrát vyšší než naděje na úspěch či výhru. Uvedený význam se tedy nevztahuje jenom na hazardní hráčství, ale bývá s ním nejčastěji spojován. Hráčství se provozuje v hernách (kasinech), ve formě loterií, sázením při dostizích, apod.

Kdo hře propadá?

Muži se častěji stávají patologickými hráči než ženy. Začínají dříve, už jako adolescenti, kdežto ženy až ve zralém věku. U žen prý také nebývá přítomna ona téměř manická rozjařenost spojená s momentem sázení peněz, která je běžná u mladších mužů. Také platí, že většímu riziku stát se patologickým hráčem je vystaven jedinec bydlící v blízkosti herny. Dvacet procent mužů - patologických gamblerů mělo otce rovněž patologickým gamblerem, přibližně totéž platí o ženách a jejich matkách. Vysoké procento hráčů má rodiče závislé na alkoholu či návykových drogách. Vyústění v patologickou formu bývá urychleno jednak stresem, jednak expozicí (tedy příležitostmi, svedením, výskytem psychologického stresoru, jakým je například finanční ztráta a podobně).

Jak se člověk stává závislým

1. fáze vyhrávací

Hráč vše, co vyhrál, většinou ve stavu euforie ihned znovu prosází a prohraje často daleko více.

2. fáze prohrávání

Prohrávání zahajuje jakýsi bludný kruh. Prohrávající se snaží svůj neúspěch odčinit dalším intenzivním sázením. Dluhy narůstají. Dotyčný se uchyluje ke lžím, aby zdůvodnil svůj změněný životní styl. Objevuje se tajnůstkářství.

3. fáze zoufalství Brzy nastává třetí fáze. Jedinec vydává nekryté šeky, dopouští se podvodů, krádeží, objevují se různé vegetativní symptomy, sebevražedné myšlenky i pokusy.

4. beznaděj

Čtvrtá a poslední fáze nevede k zakončení této neřesti, naopak. Často přistupuje alkoholismus a drogy. Jedinec ztrácí zaměstnání, nastává rozpad rodiny, dotyčný mnohdy končí ve vězení a zpravidla se ocitá na ulici.

Patologický hráč se nedokáže od myšlenek na hru odpoutat, přemýšlí, kde sehnat peníze, začíná lhát a podvádět. Neustále přemýšlí o tomto tématu, ignoruje výsledky vlastní soudnosti. Jsou zde

symptomy abstinenční (dráždivost, psychomotorický neklid, potíže s koncentrací a různé somatické příznaky), také i symptomy tolerance (nutnost stupňovat četnost sázení a zvyšovat vsazované sumy peněz) svědčí pro závislost. Postižený věří, že je schopen kontrolovat dění i předvídat jeho výsledky.

Vyskytují se poruchy týkající se patologického hráčství - například popírání, pověřivost, nadměrná sebedůvěra, pocit síly a kontroly. Mnozí tito jedinci věří, že peníze jsou jak příčinou, tak i řešením všech jejich problémů. Často jsou vysoce energičtí, neklidní, ale snadno se začnou nudit. Mnohdy jim velice záleží na souhlase druhých a mohou být i nadměrně extravagantní a velkorysí. Když právě nehrají, mohou být neúnavnými pracovníky, nebo naopak druhem lidí, kteří si všechno nechají až nakonec a pak nepřetržitě pracují dnem i nocí, aby stihli termín. Mají sklon onemocnět psychosomatickými chorobami v důsledku stresu. Dvacet procent těchto lidí se někdy pokusí o sebevraždu. Pro hazardní hráče je typická pověřivost, lpění na bezvýznamných ceremoniálech, o kterých soudí, že jim přinesou štěstí.

Patologický hráč se většinou nedopouští násilné trestné činnosti. Pokusy o terapii jsou však velmi málo úspěšné.

Jaké projevy lze označit za patologické hráčství?

Jako patologické hráčství bývá označováno neustálé a opakované hráčské chování vyznačující se nejméně pěti z následujících příznaků:

Zaujetím hráčstvím (např. snaha o znovu prožití minulých hráčských zkušeností, následků hazardu nebo plánování nového hazardu nebo přemýšlení o způsobech, jak získat peníze na hraní).

Potřeba hrát se stále většími částkami peněz za účelem dosažení vzrušení.

Opakované neúspěšné snahy kontrolovat, přerušit nebo se vzdát hraní.

Neklid nebo podrážděnost při pokusu přerušit nebo vzdát se hraní.

Hraní jako způsob útěku od problémů nebo snaha zbavit se depresivní nálady, např. pocitu bezmocnosti, viny, úzkosti, deprese.

Po prohře peněz ve hře se často další den vrací, aby je znovu získal.

Lže členům rodiny, terapeutům nebo jiným, aby zastřel rozsah svého hráčství.

Páchá nelegální činy, jako padělání, podvody, krádeže nebo zpronevěry, aby získal peníze na financování hráčství.

Hráčstvím ohrozil nebo ztratil významné přátele, práci nebo příležitost ke vzdělání a kariéře.

Spoléhá se na jiné, že poskytnou peníze a napraví špatnou finanční situaci, způsobenou hráčstvím.

Zdroj: PSYCHOLOGIE DNES 5/2006 www.portal.cz/pd

15. Plán výchovného poradenství na školní rok

			Zajistí
Září	Schůzka s rodiči žáků 1.tříd	informace o SVPUC, nabídce PPP	TU
	Kontrola školních schopností u žáků, kteří nastoupili po odkladu školní docházky	zda došlo k nápravě poruchy, vady, školní zralosti	TU
	Kontrola platnosti vyšetření žáků v PPP	zda jsou vyšetření platná pro nový školní rok, nebo upozornit rodiče na vhodnost nového vyšetření	VP
	Informace vyučujícím o nových žácích, případně kteří se vrátili ze specializovaných tříd a škol	Seznámit s vhodnými způsoby práce	ZŘ, VP
	Plán společných jednání s přiděleným psychologem z PPP a termíny jeho návštěv na škole	zahrnout do ročního plánu práce školy	VP, předá vedení školy
	Pedagogická porada	Přehled žáků s poruchami, způsoby nápravné péče. Integrovaní žáci, individuální či skupinová péče, zahrnutí do úvazku VP či vyučujících, vykazování	VP VP Ř
	Informace žákům a rodičům	Pomoc při řešení výchovných či výukových problémů, konzultační hodiny	VP předá vedení školy
	Konečné výsledky přijímacího řízení po prázdninách	Údaje pro účely výroční zprávy	VP předá Ř
	Evidence žáků	Aktualizovat seznam žáků se SVPUC a integracemi	
	Integrace žáků	Nové návrhy na integraci žáků Individuální vzdělávací plány	VP, TU TU, vyučující
	Pomoc žákům	Schránka důvěry, telefonní čísla na poradny, linky bezpečí	Vedení školy
	Vzdělávání	Zajistit besedy - drogy, sexuální osvěta, policie,...	VP
	Rodiče	Zajistit souhlas se zpracováním osobních údajů žáků a souhlas s případnou prací psychologa.	
	Minimální preventivní program	Plán	preventista

			Zajistí
Říjen	Návrhy na přeřazení žáků do specializovaných tříd a škol	Průběžné návrhy vyučujících	TU - jednání s rodiči VP - jednání s PPP

	Porada k třídám, které přešly z 1.st na 2.st	Žáci se zdravotním postižením, SVPUCh, sociální problémy	TU 6. tříd a bývalí třídní z minulého šk. roku
	Příprava podkladů pro statistické hlášení (integrování žáci)		
	Úřad práce	Plán návštěv úřadu práce s 9. třídami	
	Volba povolání	Plán exkurzí, besedy s náborovými pracovníky	

			Zajistí
Listopad	Návrhy na dodatečné odklady školní docházky		TU
	Pedagogická rada za 1. čtvrtletí	Informace vyučujícím o nových vyšetřeních v PPP	VP
	Volba povolání	Základní informace žákům a rodičům	VP
	Prevence záškoláctví	Kontrola absence žáků	ZŘ, TU
	Přijímací řízení	Žáci se zájmem o talentové zkoušky odevzdají přihlášky ZŠ do 15.11., ZŠ je odešle do 30.11.	
	Autoevaluace školy	Rozbor struktury zájemců o vzdělávání a demografických údajů	Ř, projednání na p.radě

			Zajistí
Prosinec	Návrhy na vyšetření žáků	Pro účely zařazení do vyrovnávacích a specializovaných tříd	TU, VP
	Žáci v evidenci odboru sociální péče	Kontakt s odborem sociální péče, zapojení školy do systému péče, společné působení na rodiče	VP
	Prospěch žáků	Informovat rodiče žáků o mimořádném zhoršení prospěchu	TU

			Zajistí
Leden	Pedagogická rada za 1. pololetí	Informace vyučujícím o nových vyšetřeních v PPP	VP
	Zápis do 1. třídy	Způsob posouzení školní zralosti, informace rodičům o možnosti odkladu, přípravky na první třídu Informace z MŠ o dětech k zápisu Zda do školy nastoupí loňské odklady šk. docházky	ZŘ pro 1. stupeň Ř
	Přijímací řízení	Schůzka s rodiči vycházejících žáků Účast náborových pracovníků ze SŠ	VP
	Talentové zkoušky	Talentové zkoušky do oborů vzdělání s talentovou zkouškou v prvním kole přijímacího řízení se konají první pracovní den ve druhém úplném kalendářním týdnu měsíce ledna s 5 pracovními dny, talentové zkoušky v konzervatořích od 15. do 31. ledna	

		v termínu stanoveném ředitelem příslušné školy	
	DVPP	Do plánu DVPP prosazovat vzdělávání v oblasti SVPUC, prevence šikany a soc. patologických jevů	VP
	Hodnocení žáků	Písemné hodnocení žáků, kteří se hlásí na střední školy	TU

			Zajistí
Únor	Evidence žáků s odkladem školní docházky		ZŘ1
	Přijímací řízení	Žáci odevzdají přihlášky základní škole do konce února	
	Schůzka s rodiči budoucích prvňáků	Organizační záležitosti, nabídky přípravy, postup při žádostech o odklad	ZŘ1, TU
	Integrovaní žáci	Kontrola plnění individuálních plánů Integrovaným žákům poskytnout základní školní potřeby v hodnotě 100 Kč (§16 ŠZ)	vedení školy

			Zajistí
Březen			
	Přípravka na první třídu	Zahájení činnosti	ZŘ1
	Přijímací řízení	Odeslat přihlášky do 15.3.	VP
	Hodnocení žáků	Klasifikační řád, zohledňování SVPUC při klasifikaci	Vedení školy

			Zajistí
Duben	Kontrola vyšetření v PPP	Zda byla provedena požadovaná vyšetření	TU
	Pedagogická rada za 3. čtvrtletí	Informace vyučujícím o nových vyšetřeních v PPP	VP
	Přijímací řízení	Přijímací zkoušky v prvním kole přijímacího řízení se konají první pracovní den v posledním úplném kalendářním týdnu měsíce dubna s 5 pracovními dny Evidence přijatých žáků Pomoc rodičům při odvolacím řízení	VP VP
	Prospěch žáků	Informovat rodiče žáků o mimořádném zhoršení prospěchu	TU
	Rozpočet školy	V jaké výši byly škole přiděleny prostředky na integrované žáky - na platy a na pomůcky, plán čerpání	Ř

			Zajistí
Květen	Prevence záškoláctví	Kontrola absence a způsobu omlouvání rodiči	TU
	Autoevaluace školy	Rozbor podpory žákům se SVPUC, informovat ped. radu	VP vedení školy,

		Hodnocení spolupráce s rodiči a institucemi	VP
--	--	---	----

			Zajistí
Červen	Výroční zpráva	Příprava podkladů, údaje o přijímacím řízení, rozbor úspěšnosti	TU, VP
	Pedagogická rada za 2. pololetí	Informace vyučujícím o nových vyšetřeních v PPP	VP
	Minimální preventivní program	vyhodnocení	preventista

16. Informovaný souhlas podle vyhlášky č. 73/2005 Sb.

Informovaný souhlas zákonných zástupců žáka nebo souhlas zletilého žáka potřebuje škola, pokud zajišťuje speciální vzdělávání žáků se zdravotním postižením formou individuální nebo skupinové integrace, nebo ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením (žáka lze zařadit do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo převést do vzdělávacího programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením jen po projednání se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem, včetně poskytnutí srozumitelného poučení a s informovaným souhlasem uděleným zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem).

Základní škola

Informovaný souhlas

ve smyslu vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění, o

- a) právech a povinnostech žáků a zákonných zástupců žáků ve vztahu k plnění povinné školní docházky,
- b) organizačních formách vzdělávání, jejich rozdílech a souvisejících organizačních změnách,
- c) struktuře vzdělávacích programů (*např. RVP pro obor vzdělávání základní škola speciální – díl I a II, školní vzdělávací program*),
- d) rozdílech ve vzdělávacích programech a rozdílech ve výstupních klíčových kompetencích,
- e) organizačních změnách, které v souvislosti s převodem do jiného vzdělávacího programu mohou nastat,
- f) podpůrných nebo vyrovnávacích opatřeních, která mohou žákovi pomoci zvládat stávající vzdělávací program,
- g) možnosti diagnostického pobytu podle § 9 odst. 2,
- h) možnosti vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- i) možnostech dalšího vzdělávání a profesního uplatnění.

Poučení provedl/a

(datum, jméno, funkce ve škole, podpis):

Prohlašuji, že jsem byl/a podrobně a srozumitelně informován/a o možnostech a důsledcích vzdělávání svého dítěte/svého vzdělávání podle vzdělávacího programu Základní školy „*Název ŠVP*“ a o možnostech a důsledcích jeho/svého vzdělávání ve zvolené organizační formě vzdělávání (např. **Základní škola speciální**) a že jsem informacím porozuměl/a. Před podpisem informovaného souhlasu jsem měl/a možnost klást otázky a dostatečně zvážit podané odpovědi. Rozumím všem sdělením a souhlasím s nimi. Potvrzuji také, že přiměřeného poučení se dostalo také mému nezletilému dítěti.

Na základě poskytnutých informací

souhlasím

se zařazením mého dítěte (jméno a příjmení, datum narození žáka) do zvolené formy vzdělávání a se vzděláváním podle výše uvedeného vzdělávacího programu.

Datum, jméno, podpis zákonného zástupce žáka (zletilého žáka):

17. Potvrzení o seznámení s rozsahem poradenských služeb podle vyhlášky č. 72/2005 Sb.

Formulářem dokládá škola, že jí byl zákonným zástupcem dítěte poskytnut souhlas s poskytováním poradenských služeb. Tento souhlas potřebuje škola, pokud poskytuje standardní poradenské služby, což jsou v případě škol i činnosti výchovného poradce v kariérovém poradenství a činnosti metodika prevence v rámci prevence rizikového chování (viz příloha č. 3 vyhlášky).

Podpisem zákonní zástupci žáků a žáci samotní potvrzují, že jim byly předány potřebné informace a že s poskytováním poradenských služeb souhlasí.

Základní škola

Souhlas s poskytováním bezplatných standardních poradenských služeb žákům a jejich zákonným zástupcům podle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění, a to na žádost žáků nebo jejich zákonných zástupců.

Tímto potvrzují, že jsme byli já i mé dítě seznámeni s rozsahem poradenských služeb poskytovaných školou ve smyslu vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění a byli jsme předem srozumitelně a jednoznačně informováni o

- a) všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby,
- b) prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytování poradenské služby, i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta,
- c) právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu.

Na základě předaných informací

žádám

o poskytování poradenských služeb školou mému dítěti (jméno a příjmení, datum narození žáka) a jeho zákonným zástupcům v rozsahu stanoveném vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění. Uděluji tímto škole souhlas s jejich poskytováním, a to po dobu školní docházky mého dítěte na školu, včetně všech náležitostí s tím spojených, zejména s vedením potřebné dokumentace a její archivací a zpracováním osobních údajů.

Datum, jméno, podpis zákonného zástupce žáka:

Podpis žáka (zletilého i nezletilého, u poučení podle vyhlášky č. 72/2005 Sb., je vyžadován podpis i nezletilého žáka):

Pozn.: Souhlasu není třeba v případě stanovených zvláštními právními předpisy, zejména zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

18. Souhlas s činností školního psychologa /školního speciálního pedagoga ve škole

Souhlas s činností školního psychologa /školního speciálního pedagoga ve(název a adresa školy)

Školní psycholog /školní speciální pedagog působí na škole v rámci systémového projektu VIP-Kariéra financovaného z Evropských sociálních fondů. Činnost školního psychologa / školního speciálního pedagoga ve škole je samostatná poradenská činnost, která není přímou součástí vzdělávací činnosti školy. Jedná se o komplexní službu žákům, jejich rodičům a pedagogům, která vychází ze standardních činností vymezených ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, z koncepce školního poradenského pracoviště školy.....(název a adresa) a z ročního plánu činnosti školního psychologa/školního speciálního pedagoga.

Rodiče udělují, v souladu se zákonem č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů A) generální souhlas s činností školního psychologa/školního speciálního pedagoga, případně B) individuální souhlas s činností školního psychologa/školního speciálního pedagoga.

A) Generální souhlas rodičů s činností školního psychologa /školního speciálního pedagoga

Generální souhlas se projednává jedenkrát ročně na třídních schůzkách. Rodiče, kteří souhlasí s tím, že školní psycholog/školní speciální pedagog na škole působí, generální souhlas podepíší. Svým podpisem stvrzují, že souhlasí, aby školní psycholog/školní speciální pedagog:

- Spolupracoval s učiteli při vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných
- Vedl třídnické hodiny ve spolupráci s třídním učitelem
- Poskytl úvodní poradenskou konzultaci dítěti, které ho samo vyhledá
- Poskytl krizovou intervenci dítěti, které se ocitne v psychicky mimořádně náročné situaci
- Vytvářel podmínky k maximálnímu využití potenciálu dítěte
- Prováděl opatření k posílení pozitivní atmosféry ve škole
- Prováděl anonymní anketní šetření a průzkumy ve škole (vztah žáků k vyučovacím předmětům, výskyt sociálně patologických jevů apod.) a konzultoval zjištěné údaje s vedením školy, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, třídním učitelem, při důsledném zachovávání anonymity jednotlivých žáků, kteří se šetření a průzkumů účastnili
- Informoval rodiče na třídních schůzkách, či mimořádným písemným sdělením o výsledcích anonymních anketních šetření a průzkumech

Rozhodnou-li se rodiče, že generální souhlas s činností školního psychologa/školního speciálního pedagoga nepodepíší, nemá školní psycholog/školní speciální pedagog právo jejich dítěti výše uvedené služby poskytovat.

Jméno žáka:

Třída:

Byli jsme informováni o činnosti školního psychologa /školního speciálního pedagoga, a souhlasíme s působením tohoto odborníka ve škole, kterou naše dcera/náš syn navštěvuje

Podpis rodičů: Podpis třídního učitele:

V.....dne:.....

B) Individuální souhlas rodičů s činností školního psychologa /školního speciálního pedagoga

Individuální souhlas udělují psychologovi/speciálnímu pedagogovi rodiče jednorázově na předtištěném formuláři, který obsahuje přesnou informaci o činnosti (činnostech), kterou bude psycholog/speciální pedagog s dítětem (dětmi) vykonávat. Individuální souhlas rodičů je nezbytnou podmínkou např. pro diagnostiku třídních kolektivů a psychokorektivní činnost s třídními kolektivy, pro zařazení dítěte do skupiny osobnostního rozvoje, do psychoterapeutické nebo do reedukační skupiny, pro účast dítěte na výjezdových aktivitách s psychologickou či psychodiagnostickou náplní, pro individuální psychologické nebo speciálně pedagogické vyšetření dítěte, pro zařazení dítěte do dlouhodobé péče školního psychologa/školního speciálního pedagoga a pro jakékoli další individuální aktivity s dítětem.

Zjištění psychologa/speciálního pedagoga o dítěti, která jsou výsledkem odborných činností podléhajících individuálnímu souhlasu rodičů, jsou sdělována výhradně rodičům dítěte. Na vyžádání rodičů je školním psychologem / školním speciálním pedagogem bezplatně vystavena a rodičům osobně předána zpráva z psychologického / speciálně pedagogického vyšetření dítěte. K poskytnutí ústní nebo písemné zprávy o dítěti vyučujícímu (např. třídnímu učiteli, výchovnému poradci, apod.) musí získat školní psycholog /školní speciální pedagog zvláštní souhlas rodičů.

Veškerá dokumentace školního psychologa /školního speciálního pedagoga je archivována. Přístup k dokumentaci o dítěti mají pouze rodiče (popř. děti).